

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANS ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDI'NIN
FİNANSAL TABLOLARA VE FİNANSAL SİSTEME
ETKİSİ

PELİN MENGİ

(16300005004)

TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ EBRU SAYGILI

2019 İZMİR

YÜKSEK LİSANS TEZ JÜRİ ONAY SAYFASI

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Saygılı

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

28.05.2019

Doç. Dr. Yücel Öztürkoğlu

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Coşkun Küçüközmen

Doç.Dr. Çağrı Bulut
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

ÖZ

TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDI'NIN FİNANSAL TABLOLARA VE FİNANSAL SİSTEME ETKİSİ

Pelin MENGİ

Yüksek Lisans Tezi, Uluslararası Ticaret ve Finans Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ebru SAYGILI

2019

Bu tez araştırmasının konusu, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı'dır. TFRS 9 standardı 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. TFRS 9 standardı ile birlikte üç temel safha üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu safhalar; sınıflandırma ve ölçme, değer düşüklüğü karşılığı ve finansal riskten korunma muhasebesidir. TFRS 9 standardını uygulayacak işletmeler ve bankaların finansal raporlamalarında önemli değişiklikler meydana gelecektir. Bu çalışmanın amacı, TFRS 9 standardı kapsamında 2018 ilk uygulamasında mevduat bankalarının bilanço ve gelir tablosu hesaplarında meydana gelen değişiklikleri ortaya çıkarmaktır.

Türkiye'de faaliyet gösteren 32 adet mevduat bankasından çalışma kapsamı için uygun verilere sahip 18 tane mevduat bankası için detaylı analiz yapılmıştır. Araştırmanın analiz yöntemi, yatay analizde hareketli baz yıl yöntemidir. Bu analiz yöntemi ile seçilen mevduat bankalarının 2017 dönem sonu verileri ile 2018 dönem başı açılış verileri alınıp TFRS 9 standardının finansal tablolardaki etkisi incelenmiştir.

Bu çalışma kapsamında kullanılan hareketli baz yıl yöntemi ile TFRS 9 standardının bankalara olan yüzdesel değişim etkileri tablolarla birlikte ortaya konmuştur. Analiz sonucunda, TFRS 9'daki en önemli değişiklik olan değer düşüklüğü aşamalarından en belirgin artışı ve yüzdesel değişimi gösteren 2. aşamadaki krediler olmuştur. Bu çalışma için seçilen bankalar; Özel Karşılıklar için negatif yönde etki gösterirken, Genel Karşılıklar için pozitif yönde bir etki göstermiştir.

Anahtar sözcükler: TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı, Mevduat Bankaları, Beklenen Kredi Zararı Modeli

ABSTRACT

THE EFFECT OF IFRS 9 FINANCIAL INSTRUMENTS STANDARD ON FINANCIAL STATEMENTS AND FINANCIAL SYSTEM

Pelin MENGI

Msc, International Trade and Finance

Advisor: Asst.Prof. Dr. Ebru SAYGILI

2019

The subject of this thesis study is IFRS 9 Financial Instruments Standard. Since 1 January 2018, IFRS 9 Financial Instruments Standard has been effective. Along with this new standard, changes were made on three basic phases. These phases are; classification and measurement, impairment losses and hedge accounting. This will result in significant changes in financial reporting for businesses and banks applying IFRS 9. The aim of this study is to explore the effects of first application of IFRS 9 on 2018 beginning balance sheet and income statements of the banks.

An analysis was performed for 18 banks with appropriate data for the scope of the study from 32 deposit banks operating in Turkey. The analysis method of the research is the year to year change comparative analysis method. By using this analysis method, the effect of IFRS 9 standard on the financial statements was analyzed by taking the 2017 end of period data and the 2018 opening data of the selected deposit banks.

The effects of the IFRS 9 standard on the percentage change in banks with the year to year change comparative analysis method in this study are shown together with the tables. As a result of this analysis, the most important change in IFRS 9 impairment of the stage which showed the significant increase and the percentage change was the credits in the Stage 2. The banks selected for this study had a negative effect on the Specific Provisions and had a positive effect on the General Provisions.

Keywords: IFRS 9 Financial Instruments Standard, Deposit Banks, Expected Credit Loss Model

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanma sürecinde, bilimsel katkıları ile her fırsatta bana yardımcı olan, tezimin tamamlanma süresince bana yol gösterip yardımlarını esirgemeyen, tez danışmanım Sn. Dr. Öğr. Üyesi Ebru Saygılı 'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, eğitim ve tez süresince bana her türlü desteği veren aileme teşekkür ederim.

Pelin MENĐİ

İzmir, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunmuş olduğum “IFRS 9 Finansal Araçlar Standardı’nın Finansal Tablolara ve Finansal Sisteme Etkisi” adlı çalışmanın, araştırma aşamasından tamamlanmasına kadar olan tüm süreçte, tarafımdan bilimsel ahlak, gelenek ve temellere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Pelin MENGİ

24 Mayıs 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR METNİ	v
YEMİN METNİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
KISALTMA LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI	
1.1. Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Araçların Sınıflandırılması.....	2
1.1.1. TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı.....	3
1.1.2. TFRS 9 Finansal Araçlar: Finansal Araçlar.....	6
1.1.2.1. TFRS 9 Standardı Kapsamında SWOT Analizi.....	7
2. BÖLÜM TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDI'NIN FİNANSAL TABLOLARA VE FİNANSAL SİSTEME ETKİSİ.....	9
2.1. TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı ile Finansal Sisteme Getirilen Başlıca Değişikler.....	10
2.1.1. Finansal Varlıkları Sınıflandırma ve Ölçme.....	10
2.1.1.1. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması.....	11
2.1.1.2. İşletmelerin Kullandığı İş modelinin Değerlendirilmesi.....	13
2.1.1.3. Yeniden Sınıflandırma.....	13
2.1.2. Yeni Değer Düşüklüğü Modeli ve İçeriği.....	14
2.1.2.1. Gerçekleşen Zarar Modelinden Beklenen Kredi Zarar Modeline Geçiş.....	16

2.1.2.2. Üç Aşamalı Değer Düşüklüğü Modeli.....	17
2.1.2.3. TFRS 9 Kapsamında İki Farklı Ölçme Yaklaşımı ve Formülleri.....	20
2.1.2.4. Değer Düşüklüğünü Hesaplarken Kullanılması Gereken Yaklaşımlar.....	23
2.1.2.5. Finansal Tablo Açıklamaları.....	27
2.1.2.6. Beklenen Kredi Zararlarının Hesaplanmasında Dikkate Alınması Gereken Unsurlar.....	28
2.1.2.7. TFRS 9 ve Basel III Uygulamalarındaki Parametreler Arasında Meydana Gelen Değişimler.....	30
2.1.2.8. Yeni Karşılıklar Yönetmeliğinde Meydana Gelen Değişimler..	32
2.1.2.9. TFRS 9 Finansal Araçlar Standardındaki Yeni Değer Düşüklüğü Modelinin Bankacılık Sektörüne Önemli Etkileri.....	35
2.1.3. TFRS 9 ile Bankaların Finansal Durum Tablolarında Meydana Gelen Değişimleri.....	37
2.1.4. Literatür Taraması.....	41
3. BÖLÜM TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDININ TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT BANKALARINA OLAN ETKİSİNİN ANALİZİ	
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	44
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	44
3.3. Araştırma Kapsamında Kullanılan Mevduat Bankaları.....	45
3.4. Araştırma Kapsamı.....	46
3.5. Analiz Sonuçları ve Değerlendirme.....	47
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	74

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Üç Aşamalı Değer Düşüklüğü Modeli.....	17
Tablo 2. Nitel ve Nicel Açıklamalar.....	27
Tablo 3. Finansal Araçlarla Birlikte Paranın Zaman Değeri.....	28
Tablo 4. Basel III ve TFRS 9 Arasındaki Farklar.....	30
Tablo 5. Yeni ve Eski Karşılıklar Yönetmeliği Arasında Meydana Gelen Değişme.....	33
Tablo 6. Yeni Karşılıklar Yönetmeliğince TFRS 9’u Uygulayan Bankalar İçin.....	33
Tablo 7. 2018 Akbank Varlıklar Finansal Tablosu.....	37
Tablo 8. 2017 Akbank Varlıklar Finansal Tablosu.....	38
Tablo 9. TFRS 9 ile Akbank Finansal Varlıklar Tablosunda Meydana Gelen Değişim.....	39
Tablo 10. Moody’ Rating Akbank Tablosu.....	40
Tablo 11. Çalışma Kapsamında Kullanılan Bankalar.....	45
Tablo 12. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları- Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdesi (%).....	47
Tablo 13. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdesi (%).....	49
Tablo 14. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları- İtfa Edilmiş Maliyet Tutarındaki Değişim Yüzdesi (%).....	51
Tablo 15. TFRS 9 Öngörülen Zarar Modeline Uygun Olarak Ölçülen Yeni Beklenen Zarar Karşılıkları İle İlgili Analiz Sonuçları- Krediler.....	54
Tablo 16. TFRS 9 Öngörülen Zarar Modeline Uygun Olarak Ölçülen Yeni Beklenen Zarar Karşılıkları İle İlgili Analiz Sonuçları- Gayrinakdi Krediler.....	57
Tablo 17. Değer Ayarlamaları ve Kredi Karşılıkları Değişimine İlişkin Analiz Sonucu.....	60

Tablo 18. Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları- Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama).....	63
Tablo 19. Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları- Temerrüt (Üçüncü Aşama).....	64
Tablo 20. Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları- Beklenen Kredi Zararı Karşılıkları.....	65

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z İçin Yüzdesel Değişim Grafiği.....	48
Şekil 2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelir İçin Yüzdesel Değişim Grafiği.....	50
Şekil 3. İtfa Edilmiş Maliyet İçin Yüzdesel Değişim Grafiği.....	52
Şekil 4. 1. Aşama Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı.....	56
Şekil 5. 2. Aşama Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı.....	56
Şekil 6. 3. Aşama Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı.....	57
Şekil 7. 1. ve 2. Aşama Gayrinakdi Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı.....	58
Şekil 8. 3. Aşama Gayrinakdi Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı.....	59
Şekil 9. Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama) Verilerine Göre Grafik Dağılımı.....	61
Şekil 10. Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama) Verilerine Göre Grafik Dağılımı.....	61

KISALTMA LİSTESİ

TFRS 9	:Finansal Araçlar Standardı.
TMS 39	:Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı.
FVTOCI	:Fair Value through Other Comprehensive Income (Diğer Kapsamlı Gelir Yoluyla Gerçeğe Uygun Değer).
FVTPL	:Fair Value through Profit or Loss (Kar veya Zararda Gerçeğe Uygun Değer).
SPPI	:Solely Payments of Principal & Interest (Sadece Anapara ve Faiz Ödemesi).
ECL	:Expected Credit Loss (Beklenen Kredi Zararı).
EIR	:Effective Rate of Interest (Etkin Faiz Oranı).
PD	:Probability of Default (Temerrüt Olasılığı).
LGD	:Loss Given Default (Temerrüt Halinde Kayıp).
EAD	:Exposure at Default (Temerrüt Anında Riske Maruz Kredi Tutarı).
NPL	:Non Performing Loan (Takipteki Kredi).
TTC	:Through-the-cycle (Bir Döngü Boyunca).
PIT	:Point-in-time (Belirli Bir Zaman Dilimi).
IASB	:International Accounting Standards Board.
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu.
IASC	:International Accounting Standards Committee (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi).
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu.
UMSK	:Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi.
KGK	:Kamu Gözetim Kurumu.
IAS	:International Accounting Standards (Uluslararası Muhasebe Standartları).

IFRS	:International Financial Reporting Standards (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları).
TFRS	:Türkiye Finansal Raporlama Standartları.
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları.

GİRİŞ

2008 yılındaki finansal krizin en önemli sebeplerinden birinin TMS 39 standardı olduğu ileri sürülmektedir. Bu finansal krizin uluslararası finansal raporlama standartlarına etkisi olmuştur. Bu nedenle, finansal istikrarı sağlamak amacıyla finansal araçlar için standardın iyileştirilmesi önerisinde bulunulmuştur. Bu öneri ile Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından finansal araçlar için yeni bir standart hazırlanmıştır. “TFRS 9 Finansal Araçlar” Standardı olarak adlandırılan bu yeni standardın 01/01/2018 tarihinden itibaren başlayan hesap dönemleri için geçerliliğinin kabul edileceği KGK (Kamu Gözetim Kurumu) tarafından yayımlanan 2017 standart sürümü kapsamı içerisinde belirtilmiştir (TFRS 9, 2017). Bu nedenle, finansal durum tablosunda (bilanço) finansal araçlara sahip tüm kuruluşlar mevcut TMS 39 standart yerine yeni TFRS 9 standardını kullanmaya başlayacaktır (PWC, 2015). TMS 39’da baz alınan geçmiş fiyatlar gelecekteki beklentiler olarak yer değiştirilmiştir. Bu yeni standardın amacı, finansal araçların muhasebesini basitleştirmeyi ve son finansal krizin vurguladığı eksiklikleri gidermektir.

Finansal Araçlar Standardı olan TFRS 9 mevcut olan TMS 39 standardının yerini alarak farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu çalışmanın temel amacı ise TFRS 9 finansal araçlar standardının mali tablolar ve finansal sistem üzerindeki etkisini vurgulamaktır. Ayrıca Ocak 2018 tarihinde yürürlük kapsamına girecek olan bu standarda ilişkin temel noktaları aydınlatmak ve TMS 39’la aralarında hangi noktalarda farklılık göstereceğini belirtmektir. Çalışma genel hatlarıyla 3 bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde TMS 39 ve TFRS 9 standartları arasında meydana gelen değişimlerden bahsedilecektir. İkinci bölümde TFRS 9 Finansal araçlar standardındaki temel değişikliklerden ve tezin esas konusu olan değer düşüklüğü kapsamı incelenecektir. Son bölümde ise TFRS 9 standardının mali tablolara ve finansal sisteme etkileri analiz edilecektir.

1.BÖLÜM

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI

1.1. Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Araçların Sınıflandırılması

Muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarına yön vererek finansal tabloların hazırlanmasına ve sunulmasına düzen getiren esaslar ve kurallar topluluğu olarak açıklanabilir (Elitaş, 2012). Daha kapsamlı olarak muhasebe standartları, “muhasebenin hangi nitelikteki işlemleri ve olayları, hangi değer üzerinden kaydedebileceğini, sınıflandırılacağını, hangi raporla sunulacağını belirleyerek bir kurallar bütünü oluşturur” (Yılmaz, 2007). Bu Muhasebe Standartlarını belirleme işi, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi/UMSK (International Accounting Standards Committee/IASC) tarafından 1973 yılında Londra’da faaliyete geçmiştir (Erol ve Aslan, 2017). Daha sonra UMSK, 2001 yılında Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu/TMSK (International Accounting Standards Board/IASB) olarak değiştirilmiştir (UFRSTÜRK, 2013). TMSK, 07/03/2002 tarihinde faaliyete başlamış ve gelişmiş ülkelerle uyum sağlamak amacıyla, Uluslararası Raporlama Standartları’na uyumlu standartlar üretmeyi hedef olarak belirlemiştir (Elitaş, 2012). 02/11/2012 yılından itibaren ise TMSK’nın yerine Kamu Gözetimi Kurumu/KGK geçmiştir (UFRSTÜRK, 2013).

IASB uyarınca, International Accounting Standards (IAS) ve International Financial Reporting Standards (IFRS) adı altında bu iki ana standart yayınlanır. Bu iki standardın Türkçeye çevrilmiş halleri KGK tarafından yayınlanmaktadır (Büyük, 2019). Bunlar; Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) adı altında geçmektedir.

Ülkemizde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından uluslararası muhasebe standartlarına paralel olarak, finansal araçlarla ilgili dört standart düzenlenmiştir (Ceran, 2014). Bunlar; TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum Standardı, TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı, TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar Standardı ve TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı’dır. Fakat bu bölümde iki standart üzerinde durulacaktır. Bu iki standart TMS 39 ve TFRS 9 standartlarıdır.

1.1.1. TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı

TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı, finansal varlıkların, finansal yükümlülüklerin ve finansal olmayan kalemleri almak veya satmak için yapılan bazı sözleşmelerin muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesi için gereklilikleri ana hatlarıyla belirlenmesinde yardımcı olan standarttır (TMS 39, 2016).

TMS 39 standardı, finansal varlıkların aşağıdaki kategorilerden birinde sınıflandırılmasını gerektirir (Bal, 2013):

- a. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar
- b. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar
- c. Kredi ve Alacaklar
- d. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Bu kategoriler, belirli bir finansal varlığın finansal tablolarda nasıl muhasebeleştirildiğini ve ölçüldüğünü belirlemek için kullanılır.

a. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlık ve Borçlar

TMS 39'un 9 ncu maddesinde gerçeğe uygun değerle değerlendirilebilecek araçları iki ayrı sınıfta incelenmektedir. Bu araçlar; işletmenin alım satım amaçlı elde tutulanlar ya da ilk muhasebeleştirilmesi sırasında kar veya zararda gerçeğe uygun değeri ile tanımladığı finansal varlıklardır. Birinci alt kategori özellikle fiyat veya satıcı marjındaki kısa vadeli dalgalanmalardan kar elde etmek amacıyla elde edilmişse bunlar alım satım amaçlı finansal varlıklardır (Özulucan vd., 2017). Alım satım amaçlı varlıklar, fiyat veya satıcı marjından kısa vadeli kar sağlamak amacıyla borç veya hisse senetlerini ve işletme tarafından elde edilen kredi ve alacakları içerir. Ayrıca türev ürünler, riskten korunma olarak muhasebeleştirilmedikçe, her zaman alım satım amaçlı elde tutulan varlıklar olarak sınıflandırılır.

İkinci alt kategori ise ilk muhasebeleştirilmesi sırasında kar veya zararda gerçeğe uygun değeri ile tanımladığı finansal varlıklardır. Bu kategorinin amacı; bir ölçüm veya muhasebe tutarsızlığını ortadan kaldırmak veya önemli ölçüde azaltmaktır (yani muhasebe uyumsuzluğu) (TMS 39, 2016). Ayrıca, TMS 24, "İlişkili taraf açıklamaları" nda da belirtildiği gibi; finansal varlıkların, finansal borçların veya her ikisi de yönetilen bir grubun parçası olduğundan ve performansı, belgelenmiş bir risk yönetimi stratejisine uygun olarak gerçeğe uygun değer esasına göre değerlendirilen

ve bu grupla ilgili bilgiler şirketin kilit yönetim personeline bu esasta dahili olarak sağlanır (TMS 39, 2016).

b. Vadeye Kadar Elde Tutulan Varlıklar

Bu kategori, piyasa fiyatlarındaki değişikliklere veya işletmenin finansal yapısına veya performansına bakmaksızın, işletmenin vade tarihinden önce satmayacağı borçlanma araçlarına yapılacak yatırımlar için sınıflandırılmıştır. Hisselerdeki yatırımların genel olarak vade tarihi yoktur ve bu yüzden vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar olarak sınıflandırılmamalıdır. TMS 39'da işletmenin, bir finansal varlığın vadesine kadar elde tutması için olumlu bir niyet ve imkan olmasını gerektirir. Bu grupta değerlendirebileceğimiz finansal varlıklar; devlet tahvili, hazine bonusu gibi araçlardır (İşseveroğlu, 2014). Bir finansal varlığın bu kategoride sınıflandırılması için, aktif bir piyasada kote edilmesi gerekir. Bu gerçekten hareketle, vadeye kadar elde tutulacak yatırımları kredi ve alacaklardan ayırmaktadır. Krediler ve alacaklar, ticaret amacıyla elde tutulan finansal varlıklar ve türev araçları dahil vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar olarak sınıflandırılmazlar. Değişken faiz oranlı borcun belirlenebilir bir ödeme olarak görüldüğü için vadeye kadar elde tutulacak kategorisine dahil edilebilir. İşletme, cari veya önceki iki yıl boyunca, çok dar tanımlanmış koşullar dışında, vadeye kadar elde tutulacak yatırımların önemsiz sayılacak bir tutarından daha fazlasını satmış veya yeniden sınıflandırmış ise, finansal varlıkları vadeye kadar elde tutulacak şekilde sınıflandıramaz (TMS 39, 2016). Vadeye kadar elde tutulacak varlıklar daha sonra itfa edilmiş maliyetinden taşınır ve değer düşüklüğü testine tabi tutulur.

c. Kredi ve Alacaklar

Bu kategori, aktif bir piyasada kote olmayan sabit veya belirli ödemeleri olan finansal varlıkları içermektedir. Bir işletme, alacak hesaplarını ve bu kategorideki müşterilere verilen kredileri sınıflandırabilir. Aktif bir piyasada kote edilmiş fiyatı olan finansal varlıklar ve türev araçları dahil olmak üzere ticaret amacıyla elde tutulan finansal varlıklar kredi ve alacaklar olarak sınıflandırılmaz. Bu kategori, vadeye kadar elde tutulacak yatırımlardan farklıdır, çünkü işletmenin kredileri ve alacakları vadeye kadar elde tutma niyeti gösterme zorunluluğu yoktur.

Krediler ve alacaklar sonradan itfa edilmiş maliyette ölçülür ve değer düşüklüğü testine tabi tutulur.

d. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Bu kategori kapsamında ise, diğer üç kategorinin dışında kalan tüm finansal varlıkları veya işletmenin bu kategoride sınıflandırmayı seçtiği varlıkları içerir (Kiraz, 2013). Örneğin, bir işletme borç ve öz kaynak finansal araçlarındaki yatırımlarının bir kısmını satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandırabilir. Fakat satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandıramayacağımız durumlar, türev araçlarda dahil olmak üzere ticari amaçla elde bulundurulmuş finansal varlıklardır (TMS 39, 2016). Bu kategori, gerçeğe uygun değeri kar veya zarara yansıtılanlar olarak sınıflandırılanlar hariç, tüm özkaynak senetlerini içerecektir.

Satılmaya hazır finansal varlıklar, ilk muhasebeleştirilmeden sonra gerçeğe uygun değerinden taşınır. Gerçeğe uygun değer, çoğu finansal varlık için aktif bir piyasaya ilişkin veya makul bir tahmin süreci tarafından rahatlıkla belirlenebileceği bir varsayımı vardır. Bunun tek istisnası, aktif bir piyasada kote edilmiş bir piyasa fiyatına sahip olmayan ve güvenilir bir gerçeğe uygun değer güvenilir bir şekilde ölçülemeyeceği hisse senetleridir. Bu tür araçlar gerçeğe uygun değer yerine maliyetleriyle ölçülür.

1.1.2. TFRS 9 Finansal Araçlar: Finansal Araçlar

TFRS 9'un ana amacını standart kapsamında açıklarsak; finansal tablo kullanıcılarına işletmenin finansal varlıklarının tutarını, zamanını ve gelecekteki nakit akışlarının belirsizliğini değerlendirmede, finansal varlıklar hakkında ihtiyaca uygun ve yararlı bilgiler sağlayacak finansal raporlama ilkelerini nitelendirmektir (TFRS 9, 2017). Bu standardın yayınlanmasının nedeni, finansal araçların muhasebeleştirilmesinin daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktır. Bu standart dünyanın tümünde kabul edilmeye başlayan bir finansal raporlama sistemidir.

TMS 39 ve TFRS 9 arasında meydana gelen değişimler aşağıdaki gibidir (Kaya, 2014):

- Bu iki standart arasındaki en büyük değişikliklerden biri finansal araçların sınıflandırılması ve finansal araçların daha sonraki ölçümleridir. TMS 39'da dört sınıflandırma kategorisi bulunmaktadır. Bu dört sınıflandırma kategorisi; gerçeğe uygun değerlendirilen varlıklar, vadeye kadar elde tutulan varlıklar, kredi ve alacaklar, satılmaya hazır finansal varlıklardır.

TFRS 9'da ise sınıflandırmadaki karmaşıklığın giderilmesi için finansal araçlar kategorisi sadeleştirilmiştir. TFRS 9'a göre, itfa edilmiş maliyetleri veya gerçeğe uygun değerleriyle ölçülerek sınıflandırma yapılacaktır.

- TMS 39'da kurallara dayalı bir yaklaşım esas alınırken, TFRS 9 standardında ise ilkeler yaklaşımına dayalı muhasebe işlemleri başlatılmıştır. Kurallara dayalı yaklaşımın eleştirilmesinin nedeni; kuralların yeniliğe açık faaliyetlere sahip bir ortamda uyum sağlayamadığı ve yararsız olduğu gerçeğini içermesidir.

- TMS 39'daki farklı finansal araçlar için farklı değer düşüklüğü modelleri yerine TFRS 9'da daha az karmaşık ve birleştirilmiş bir değer düşüklüğü modeline indirgemektedir.

- TFRS 9 bu varlıklar için işletmelere bir sunum seçeneği imkanı sağlamıştır. Özkaynakta muhasebeleştirilen finansal varlığın satışı halinde TMS 39 ile TFRS 9 standartları arasında bir farklılık meydana gelmektedir. Örneğin; TMS 39'da finansal varlığın satışı halinde özkaynakta muhasebeleştirilen tutarların kâr ve zarara (gelir tablosu) aktarılmasına izin verilmektedir. Bunun aksine TFRS 9'da ise bu varlıkların satışı durumunda kâr ve zarara aktarılmasına izin verilmemekte ve bu tutarlar yine özkaynaklarda muhasebeleştirilmektedir.

- TMS 39 kapsamı dönemsel niteliklilik kavramını artırırken, TFRS 9 kapsamı ise bu kavramı azaltır.

1.1.2.1. TFRS 9 Standardı Kapsamında SWOT Analizi

TFRS 9 standardını SWOT analizi (güçlü ve zayıf yönler ve fırsatlar ve tehditler) aşağıda yer almaktadır (Gornjak, 2017):

Güçlü Yönleri

- TMS 39 standardındaki sınıflandırma ve ölçmede modelindeki karmaşıklığın azaltılmasına olanak sağlaması
- TFRS 9 kapsamıyla daha ihtiyatlı bir yaklaşım izlenmesi
- Bu yeni kapsamla birlikte ileriye dönük bilgilerin de kullanması
- İş modelinde meydana gelen herhangi bir değişikliğin nedenlerinin kapsamlı olarak açıklaması
- 2008 yılındaki mali krizden kaynaklanan sorunların ele alınması
- Kredi kayıplarının doğru şekilde tespit edilmesi
- Dünya çapındaki rakiplerle finansal raporlamanın tutarlılığını ve şeffaflığını geliştirmek
- Yabancı sermaye yatırımına daha iyi bir şekilde erişim olanağı

Zayıf Yönleri

- Finansal borçlar için sistematik bir yaklaşım sunulmaması
- Daha profesyonel karar gerektiren ve özneliği getirebilen yeni iş modeli kavramlarının tanıtılması
- Mevcut muhasebe sistemlerini TFRS 9 standardına uygun olarak ayarlamak veya yükseltmek
- Riskten korunma muhasebesinde değer düşüklüğü ile ilgili soruları çözememesi

Fırsatlar

- Orijinal sınıflandırma, gerçeğe uygun değerinden itfa edilmiş maliyetle ölçülen belirli finansal varlıkların yeniden sınıflandırılması
- Standart muhasebe kararlarında profesyonel yargılamaya izin vermesi

- Daha yavaş bir evrelemenin ikinci ve üçüncü aşamalarının tamamlanması, standart belirleyici tarafından daha iyi seçimlerin yapılmasını sağlayabilmesi

Tehditler

- Bu kapsamla meydana gelecek kayda değer işlem maliyetleri
- Karşılık seviyeleri ve yasal sermaye bakımından ciddi finansal etkiler

2.BÖLÜM

TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDI'NIN FİNANSAL TABLOLARA VE FİNANSAL SİSTEME ETKİSİ

2.1. TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı ile Finansal Sisteme Getirilen Başlıca Değişiklikler

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun TMS 39 standardı ile ilgili birçok eleştiri ve yorum almıştır. Bu eleştiriler; finansal araçları TMS 39 standardına uygun olarak sınıflandırma yapmanın bu standardı kullananlar açısından anlaşılması daha zahmetli ve daha karmaşık hale geldiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu kapsamın kredi ve alacaklardaki değer düşüklüğü modelini göz önünde bulundurmayı ertelemesi ve işletmelerin bu standarttaki diğer bir model olan riskten korunma muhasebesindeki risk yönetimi süreçleri konusunda eksik olması diğer bir eleştiriler arasındadır. Bu sebeplerden dolayı TFRS 9 “Finansal Araçlar” standardı ile TMS 39 standardındaki karmaşıklık yaratan taraflarından kurtularak bankaların kredi riski yönetimi uygulamaları ile kredi zararlarının muhasebesini uyumlu hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda kredi zararları geçmiş olaylar, mevcut koşullar ve geleceğe ilişkin tahminlere dayanan geniş bir bilgi yelpazesi çerçevesinde belirlenmektedir (Saltoğlu, 2016).

TFRS 9 Finansal Araçlar, 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren TMS 39 standardının yerine gelen ve beraberinde iş akışlarını, süreçlerini, iş planlarını ve sistematik alt yapı değişikliğini de gerektiren bir standarttır. Bu TFRS 9 Finansal Araçlar standardı, finansal varlık ve yükümlülüklerin nasıl yeniden sınıflandırılması ve ölçülmesi gerektiğine, değer düşüklüğü karşılığına ve finansal riskten korunma muhasebesine kılavuzluk etmektedir (PWC, 2015). Ayrıca bu kapsam, hem TMS 39 hem de TFRS 9'un eski sürümlerinin yerini almaktadır. TFRS 9 standardıyla birlikte işletmeler, TMS 39'daki gibi kredi risklerini değerlendirirken sadece geçmiş verilerinden değil, kredi karşılıklarına dair gelecek zaman nakit akış tahminlerini etkileyecek hem var olan hem de geçmiş tüm verilerinden yararlanabilecektir. Ayrıca, TFRS 9 standardı TMS 39'a kıyasla çok daha kapsamlı ve geniş bir uygulamadır. Ayrıca, TFRS 9, özellikle borçlanma araçları alanındaki mali raporlamayı iyileştireceği dile getirilmektedir.

Bu standart, 3 temel aşamadan oluşmaktadır;

- Finansal Varlıkları Sınıflandırma ve Ölçme
- Değer Düşüklüğü Karşılığındaki Kapsamlar (Beklenen kredi zararlarının ölçümü)
- Finansal Riskten Korunma Muhasebesine İlişkin Koşullar

Bu üç sürecin de getireceği yenilikler çok fazla olacaktır ancak en köklü değişiklik “Değer Düşüklüğü” aşamasında olacaktır. Bu en büyük değişikliğin, özellikle bankalardaki mali tablolarda kaçınılmaz zararların zamanında tanınmasını gerektiren beklenen bir kredi zararı modeli olmasıdır.

Bu üç aşamadan, “Finansal Varlıkları Sınıflandırma ve Ölçme” ve “Değer Düşüklüğü” kapsamları ifade edilecektir.

2.1.1. Finansal Varlıkları Sınıflandırma ve Ölçme

Muhasebe standartlarının esas konusu “ilke bazlı” yaklaşımdır. Fakat TMS 39 standardındaki kapsamların “kural bazlı” olarak uygulanmasından dolayı finansal varlıklarda sınıflandırma, ölçme ve uygulama işlemlerinde bazı zorlukların oluşmasına sebep olmuştur. Bu sebeplerden ötürü, TFRS 9 standardıyla birlikte muhasebe standardında uygulanan “ilke bazlı” bir yaklaşım getirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu kapsam ile işletmelerin kullanmış olduğu iş modeli ve ilgili varlıkların sözleşmesine bağlı nakit akışlarının özellikleri temel alınarak sınıflandırma yapılması üstünde durulmuştur (Fındık, 2016).

Bu yeni standart ile birlikte meydana gelen değişimlerden çok önemli ölçüde etkilenecek başlıca sektörler şunlardır (KPMG, 2016):

-bankaların ellerinde tuttukları finansal araçlar

-sigorta şirketlerinin sigortacılık borçlarını finanse etmek için sahip olduğu finansal araçlar

-Bu standardın kurumsal şirketlerdeki etkisi diğer sektörlerle göre daha kısıtlıdır. Bu alanda etkilenen esas kısım yatırım portföyleridir.

2.1.1.1. Finansal Varlık Sınıflandırılması

Borçlanma araçları için TFRS 9 kapsamındaki sınıflandırma, işletmenin finansal varlıklarını yönetmek için kullandığı iş modeli ve sözleşmeden kaynaklanan nakit akışlarının sadece anapara ve anaparaya bakiyesine bağlı faizi yansıtır yansıtmadığını esas almaktadır (TFRS 9, 2017). Bir işletmenin iş modeli, işletmenin nakit akışlarını oluşturmak ve işletme için değer yaratmak amacıyla finansal varlıklarını nasıl yönetildiği temeline dayanmaktadır. TFRS 9’da borçlanma araçları için üç temel sınıflandırma kategorisi bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, ilk muhasebeleştirilmenin ardından TFRS 9 kapsamındaki tüm varlıklar aşağıdaki şekilde sınıflandırılır:

- itfa edilmiş maliyet (Amortised Cost);
- diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer (Fair Value through Other Comprehensive Income/FVTOCI); veya
- kar veya zararda gerçeğe uygun değer (Fair Value through Profit or Loss/ FVTPL).

a. İtfa edilmiş maliyet

Eğer bir finansal varlık aşağıda yer alan iki koşulu da sağlıyorsa, itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülerek sınıflandırılır (TFRS 9, 2017):

- Sözleşmeli nakit akışı testi: Belirli tarihlerde sadece anapara ve anapara bakiyesinden dolayı kaynaklanan faiz ödemelerini içeren sözleşmeye dayalı nakit akışlarına yol açan finansal varlığa ilişkin sözleşmelerin belirlenmesinde kullanılan kriterler (Solely payments of principal & interest/SPPI) olarak tanımlanmaktadır. Kısaca özetlemek gerekirse sözleşmeli nakit akışı testi, sadece anapara ve faiz ödemesi olarak “SPPI kriteri” adı altında geçmektedir.

- İş modeli testi: İş modeli kapsamında sözleşmeye dayalı nakit akışlarının tahsili amacıyla elde tutulan sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır.

İtfa edilmiş maliyeti ile ölçülen finansal varlıklar ile ilişkin faiz gelirleri gelir tablosuna yansıtılır (Alternatifbank, 2018). Etkin faiz yöntemi kullanılarak faiz gelir ve giderleri mali tablolara alınabilmektedir.

b. Gerçeğe uygun değer farkının diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ölçülmesi (FVTOCI)

FVTOCI'de ölçülen borçlanma araçları için faiz gelirini etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanır. Örneğin; alım satım amacıyla elde tutulmayan belirli borçlanma araçları ve hisse senedi yatırımları için, FVTOCI sınıflandırması bir seçimdir. Ayrıca, alım satım amacıyla elde tutulan tahviller de bu kapsam için bir seçimdir.

Bu kriterde sınıflandırılabilmesi için şu iki şartı sağlamış olması gerekmektedir (TFRS 9, 2017):

-İş modeli testi: Bu kapsamda hem sözleşmeye ilişkin nakit akışlarının tahsili hem de satılmasını hedefleyen bir iş modeline uygun olarak elde tutulmasıdır.

- Nakit akışı özellikleri testi: Belirli tarihlerde sadece anapara ve anapara bakiyesinden dolayı kaynaklanan faiz ödemelerini içeren sözleşmeye dayalı nakit akışlarına yol açan finansal varlığa ilişkin sözleşmeler olarak belirlenmektedir. Tüm öz sermaye yatırımları gerçeğe uygun değerde olmalıdır.

c. Gerçeğe uygun değer farkının kâr veya zarara yansıtılarak ölçülmesi (FVTPL)

Piyasada kısa dönemde meydana gelen fiyat ve benzeri unsurlardaki dalgalanmalardan kâr sağlamaya yönelik elde edilen finansal varlıklardır. Diğer bir deyişle, diğer sınıflandırmaların dışında kalan tüm borçlanma araçları gerçeğe uygun değer farkının kâr veya zarara yansıtılarak ölçülmelidir. Ayrıca, türev finansal varlıkları kapsamaktadır. Bu kapsam bir finansal varlığın ilk defa finansal tablolara alınması esnasında geri dönüşü olmayan bir şekilde gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılarak ölçülür (PWC, 2015). Fakat, finansal varlık veya borçların farklı bir şekilde ölçümünden veya bunlara ilişkin kazanç veya kayıpların farklı şekilde finansal tablolara alınmasından dolayı bir tutarsızlık oluşabilir. Bu tutarsızlık "Muhasebe Uyumsuzluğu" olarak geçmektedir (TFRS 9, 2017). Bu kapsam muhasebe uyumsuzluğunu önemli ölçüde azaltmak veya ortadan kaldırmak için kullanılır.

2.1.1.2. İşletmelerin Kullandığı İş Modelinin Değerlendirilmesi

TFRS 9 kapsamında, seçilen işletme modelinde ve varlıkların, sözleşmeye dayalı nakit akışlarını tahsil ederek, finansal varlıklar satarak ya da her ikisini birden kullanarak nakit akışı üretmek amacıyla yönetilen yeni bir muhasebe sunar. Temel borçlanma araçlarını yönetmek için iş modeli, işin niteliği göz önünde bulundurması gereken bir kuruluştaki operasyonlar tarafından belirlenir (TFRS 9, 2017):

- İş modelinde performansın sunulması ve finansal varlıkların yönetimi ve kilit yönetici personele sunumun şekli,
- İş modelinin performansını ve bu risklerin yönetilme şeklini etkileyen riskler ve
- Yöneticiler için ödenen paranın belirlenmesi

2.1.1.3. Yeniden Sınıflandırma

Finansal varlıklar için, FVTPL, FVTOCI ve itfa edilmiş maliyet arasında, ancak işletmenin finansal varlıkları için iş modeli hedefi değiştiği takdirde, önceki model değerlendirmesi artık geçerli olmazsa, yeniden sınıflandırmaya olanak sağlanır (TFRS 9, 2017). Yeniden sınıflandırma uygunsa, işletme modelindeki değişikliği izleyen ilk raporlama döneminin ilk günü olarak tanımlanan yeniden sınıflandırma tarihinden itibaren ileriye dönük olarak yapılmalıdır. Bir işletme, önceden tanınmış herhangi bir kazancı, zararı veya faizi yeniden şekillendirme yapmaz. FVTOCI'da ölçülen hisse senedi yatırımları için veya gerçeğe uygun değer seçeneğinin herhangi bir durumda bir finansal varlık veya finansal borç için kullanıldığı yerlerde TFRS 9 yeniden sınıflandırmaya izin vermez.

2.1.2. Yeni Değer Düşüklüğü Modeli ve İçeriği

Çalışmanın konusu açısından TFRS 9 standardındaki bu genel kapsama ve en köklü değişikliğe neden olan “Değer Düşüklüğü” faktörünü bu aşamada detaylı olarak incelenecektir.

Değer düşüklüğü modelinin esas konusu, bir finansal aracın kredi kalitesindeki değişiklikleri yansıtan bir beklenen kredi zararını oluşturmaktır. Bununla birlikte, ilk kez finansal tablolara alınmasından bu yana kredi riskinde önemli artışlar olan tüm finansal araçlar için bireysel ya da toplu olarak makul ve geleceğe dönük olmak üzere bütün bu desteklenebilir bilgiler hesaba katılarak ömür boyu beklenen kredi zararlarının finansal tablolara alınması olarak açıklanır. (TFRS 9, 2017). TFRS 9 terminolojisini kullanarak, “kötü borçlanma karşılığı” = finansal varlıklarda değer düşüklüğü veya zarar karşılığı olarak geçmektedir. Beklenen kredi zararı (ECL) modeline göre, bir kredi zararı olayını tanımlamak aracılığıyla değer düşüklüğünü tanımak yerine, bankalar sadece tarihsel ve güncel verileri değil, gelecekteki ekonomik koşulların tahminlerini içeren makul ve desteklenebilir bilgileri de dahil ederek “beklenen zararları” proaktif olarak tahmin edeceklerdir. Değer düşüklüğü modelinde, finansal varlıklar için bireysel şekilde değerlendirilme yapılmaktadır. Fakat bazı koşullarda bireysel finansal araca dayanarak ömür boyu beklenen kredi zararlarının ölçülmesi olanak dışıdır. Bir finansal araçların vadesi gelmeden önce, bireysel finansal araç bazında kredi riskinde belirgin bir artış görülmeyebilir. Örneğin, bir müşteri ödemesini kaçıran kadar borç veren kişi bireysel ticari ipotekdeki kredi riskini izlemeyebilir. Bu nedenle, bireysel olarak bir değer düşüklüğü değerlendirmesi yapmak, ilk muhasebeleştirmeden bu yana kredi riskindeki değişiklikleri güvenilir bir şekilde yansıtmaz. Bireysel değerlendirme mümkün olmadığında, işletme toplu olarak (yani bir grup veya alt grup düzeyinde) kredi riskinde önemli bir artış olup olmadığını belirlemek için aşırı maliyet veya çaba göstermeden tüm makul ve desteklenebilir bilgileri dikkate almalıdır. Bunu yapmak için, bir işletme, ortak kredi özellikleri ile ilgili finansal araçları aşağıdakiler temelinde gruplayabilir. Bu gruplandırma, daha önce TMS 39 altında oluşturulanlarla benzerlik gösterebilir (TFRS 9, 2017).

- Finansal araç çeşidi,
- Kredi riski notu,
- İlk kayda alım tarihi,

- Vadeye kalan süre,
- Sektör,
- Borç alan tarafın coğrafi konumu,
- Teminat çeşidi ve,
- Teminatın temerrüt olasılığını etkisi olması halinde, finansal araca göre teminatın değeri.

TFRS 9'a göre değer düşüklüğü hükümlerine bağlı olan finansal araçlar şunlardır (PWC, 2015):

- ✓ İtfa edilmiş maliyetle ölçülen finansal varlıklar,
- ✓ FVTOCI'da zorunlu olarak ölçülen borçlanma aracı niteliğindeki finansal varlıklar,
- ✓ TFRS 15 uyarınca muhasebeleştirilen sözleşme varlıkları veya ticari alacaklar,
- ✓ TMS 17 kapsamındaki işlemlerden doğan finansal kiralama alacakları (leasing),
- ✓ Kredi taahhütleri,
- ✓ TFRS 9'un uygulandığı ve gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılmayan finansal garanti sözleşmeleridir. Bu finansal varlıklara ilişkin beklenen kredi zararları için zarar karşılığı ayrılır.

Buna karşın, FVTPL'dan ölçülen borçlanma araçları ve özkaynak yatırımları için beklenen kredi zararı karşılıkları uygulanmayacaktır.

TFRS 9 uyarınca, bir veya daha fazla olayın meydana gelmesi ve finansal varlığın gelecekteki tahmini nakit akışları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olması durumunda finansal varlık, kredi değer düşüklüğüne uğramaktadır. Ayrıca aşağıdaki durumlara dair gözlemlenebilir veriler mevcut olduğunda finansal varlığın kredi-değer düşüklüğüne uğradığını gösterir (TFRS 9, 2017):

- Borç alan ya da ihraç eden kimsenin önemli finansal zorluklar yaşaması,
- Sözleşme ihlalinin oluşması (Temerrüt veya vadesi geçmiş gibi durumlarda),
- Borçlu kişinin mali zorluk içinde olması durumunda ilgili ekonomik veya sözleşmeden doğan sebeplerle borç verenler borçluya normal koşullarda göz önünde bulundurulmayacak bir imtiyaz verilmesi,

- Borç alan tarafın iflasının veya başka bir finansal yeniden yapılanma içine gireceği olasılığının artması,
- Finansal zorluklar sebebiyle bu finansal varlık için aktif pazarın kaybı,
- Gerçekleşen kredi zararlarını yansıtan derin bir iskonto ile finansal varlığın alımı veya oluşturulması.

2.1.2.1. Gerçekleşen Zarar Modelinden Beklenen Kredi Zarar Modeline Geçiş

2008 küresel finansal krizin meydana getirdiği olumsuz etkilerden biri, kredi alacakları için ayrılan karşılıkların geç muhasebeleştirilmesinden dolayı finansal kuruluşların mali tablolarının gerçeği yansıtmamasıydı (Avcı, 2016). Bunun esas nedeni, TMS 39'daki değer düşüklüğü koşullarının “gerçekleşmiş kredi zarar modeli” tarafından uygulanmasıdır.

TMS 39'daki gerçekleşmiş kredi zarar modeli; Değer düşüklüğünün nesnel bir kanıtı olana kadar kredi zararlarının mali tablolara alınmasını geciktirir. Bu kapsamda, değer düşüklüğü tutarını belirlerken sadece geçmiş olaylar ve mevcut koşullar göz önünde bulundurulur. Ayrıca, farklı finansal araçlar için farklı değer düşüklüğü modelleri için tabi olan satılmaya hazır olarak sınıflandırılan öz sermaye yatırımları dahil olan bir değer düşüklüğü testidir. Bu olumsuz etkilerden ötürü, TMS 39 standardında kullanılan “gerçekleşen kredi zarar modeli”, TFRS 9 yeni muhasebe standardında “beklenen kredi zarar modeli” olarak değiştirilmiştir (Biçer, 2016). TFRS 9 düzenlemeleri uyarınca, bankaların kredinin ömrüne göre tahmin etmesi gerekecektir. Çok daha ayrıntılı veri gerektiren öngörücü ve ileriye dönük bir modeldir. Kısacası, gerçekleşen zarar modeli esas olarak portföydeki mevcut zararı yansıtmakta, beklenen zarar modeli ise hem mevcut hem de gelecekteki zararı içeren portföydeki mevcut risk'i yansıtmaktadır. Borcun ömrü veya birçok başka faktör ve değişken içeren portföy zararı oranlarının ömrü, beklenen zarar modeli için hemen toplanması, saklanması, izlenmesi ve analiz edilmesi gerekecektir.

TMS 39 standardındaki karmaşıklığa sebep olan, farklı finansal araçlar için farklı değer düşüklüğü modelleri yerine, tüm finansal araçlar için birleşik bir model kapsamı gelmiştir. TFRS 9 ile gelen tek bir modelin uygulanması hem kar veya zararda muhasebeleştirilmiş tutarların karşılaştırılabilirliğini artıracak hem de TMS 39'da çoklu modellerin kullanımıyla ilgili karmaşıklığı azaltacaktır.

2.1.2.2. Üç Aşamalı Değer Düşüklüğü Modeli

Finansal varlıklar finansal tablolara ilk alındıkları andan itibaren gözlemlenen kredi risklerindeki artışa bağlı olarak TFRS 9 kapsamında yeni 3 aşamalı değer düşüklüğü modeli (genel model) aşağıdaki Tablo 1'deki gibi özetlenebilir.

Tablo 1. Üç Aşamalı Değer Düşüklüğü Modeli

Aşama 1 (ilk muhasebeleştirme)	Aşama 2 (ilk kayda alımdan sonra kredi riskinde ciddi artış)	Aşama 3 (değer düşüklüğüne uğramış)
<ul style="list-style-type: none"> • canlı krediler • 12 aylık beklenen kredi zararı (Expected Credit Loss/ECL) • Faiz tutarı (Effective Rate of Interest/EIR) brüt defter değeri üzerinden hesaplanır. • kredi riski düşük olan	<ul style="list-style-type: none"> • yakın izlemedeki krediler • ömür boyu beklenen kredi zararı • Faiz tutarı (EIR) brüt defter değeri üzerinden hesaplanır. • kredi riski orta ve yüksek arasında olan	<ul style="list-style-type: none"> • takipteki krediler • değer düşüklüğüne uğradığına dair nesnel kanıt • ömür beklenen kredi zararı • Faiz tutarı (EIR) net defter değeri (itfa edilmiş maliyet) üzerinden hesaplanır. • kredi riski çok yüksek olan

Kaynak: TFRS 9 Kapsamında Finansal Araçlara İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılıkları ve Bankacılık Sektöründeki Uygulaması, *Kamu Gözetimi Kurumu*, s.5. https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumlari/1139/TBB_Sunum_28_subat.pdf. (Erişim Tarihi: 10/10/2018).

Yukarıda Tablo 1'de bahsedilen üç aşama aşağıda daha kapsamlı bir şekilde açıklanmaktadır;

Aşama 1: İlk kayda alımdan bir sonraki raporlama dönemine kadar önemli ölçüde artan bir kredi riski belirtisi olmayan veya raporlama döneminde düşük kredi riski olan finansal varlıkları içeren kısımdır. Aşama 1'deki finansal varlıklar için, işletmelerin 12 aylık beklenen kredi zararları (ECL) tutarında değer düşüklüğünün tespiti yapıldıktan sonra muhasebeleştirilir. Daha sonra faiz geliri kredinin brüt defter değerindeki etkin faiz oranını kullanılarak hesaplanır ve dolayısıyla beklenen zarar karşılığı hesaba katılmaz. Vadeleri 30 günü geçmemektedir.

Aşama 2: Aşama 1'den bir sonraki aşamaya geçebilmek için finansal tablolara ilk alındığı andan sonra kredi riskinde önemli bir artış gösteren ve ortaya çıkan kredi kalitesinin düşük riskli olmadığı yerdir. Bu yüzden işletme, kredi riskinde ilk kez mali

tablolarına alınmasından bu yana önemli derecede bir artışın olup olmadığını her raporlama tarihinde değerlendirmesi gerekir. Aşama 2’de bir kredi zararı olayının nesnel kanıtının yoksunluğundan dolayı ilk muhasebeleştirilmeden bu yana, kredi kalitesinde önemli ölçüde kötüleşen “Düşük Performanslı” finansal varlık grubundan oluşur. İşletme için, geçmişe göre daha ileriye dönük ve kredi riskinde önemli ölçüde artışın belirtisi olan makul ve desteklenebilir bilgi, finansal varlıklara dair gereksiz maliyet veya çaba gösterilmeksizin kullanılabilir olduğunda, kredi riskindeki değişiklikleri değerlendirmek için kullanılmalıdır. Bir finansal varlığın 2. aşamaya geçmesi durumunda, işletmelerin ömür boyu ECL’yi tanıması gerekirken, faiz gelirleri brüt olarak tanınmaya devam edecektir. Aslında, 12 aylık beklenen kredi zararları, ömür boyu beklenen kredi zararlarının sadece bir kısmıdır (TFRS 9, 2017). Ayrıca, 2. aşamadaki varlıkların faiz geliri, 1. aşamadakiyle aynı şekilde brüt defter değerindeki kredinin etkin faiz oranı kullanılarak hesaplanır. Aşama 2’ye geçmek için diğer bir gösterge ise finansal varlıkla ilişkin nakit tahsilatların vadesinin geçmesi yani 30 günü aşmasıdır. TFRS 9 standardında belirtildiği gibi, işletmenin, sözleşmeye bağlı ödemelerin vadesi 30 günden fazla olduğu takdirde finansal aracın ilk kayda alınmasından bu yana kredi riskinde kayda değer bir artış olduğu ile ilgili aksi kabul edilebilir bir varsayımdır. Hepsini toplarsak Tablo 1’de de belirtildiği gibi; 2. Aşamaya geçebilmek için, vade gün sayısı 30 günü aşan fakat 90 günü geçmeyen krediler, kredi hesabının yeniden yapılandırılması, kredinin yakın izlemedeki araçlar olması ve kredi derecelendirme notları dikkate alınıp temerrüt olasılığında artış olduğu sonucuna varılmasıdır (Akbank, 2018).

Aşama 3: 3. aşama’ya geçiş için, finansal varlık kredi zararına uğradıktan sonra işletme ömür boyu beklenen kredi zararlarını kabul eder. Başka bir ifadeyle, kredinin temerrüde düştüğü konusunda nesnel bir kanıt olmalıdır (TFRS 9, 2017). Yani, raporlama tarihinde temerrüdün meydana geldiğine dair nesnel kanıtı sahip “Performans Dışı” finansal varlıklar grubundan oluşur. Aşama 3’teki finansal varlıklar için, kuruluşlar ömür boyu ECL’yi tanımaya devam edecek, ancak bu aşamada faiz gelirlerini itfa edilmiş maliyet üzerinden etkin faiz oranı kullanılarak hesaplanır (değer düşüklüğü karşılığı düşülmüş tutar). Bu aşamada, finansal varlıkların bireysel olarak değerlendirilmesi gerekebilir. TFRS 9’a göre, kuruluşlar finansal varlığın temerrüt vadesi 90 gün geçmesinden sonra meydana gelmeyeceğine dair aksi kabul edilebilir bir varsayımdır (TFRS 9, 2017). Yeniden yapılandırılarak canlı alacak olarak

sınıflandırılan ve bir yıllık izleme süresi içerisinde en az bir kez daha yapılandırılan krediler de temerrüt kapsamına girmektedir (Albaraka, 2018).

Bu Üç Aşamalı Modele İlişkin Örnek:

Aşağıdaki üç senaryo, ECL modelinin aşamaları için basitleştirilmiş bir örnek sağlar (Charles vd., 2017).

ABC Bank'ın (ABC) 100 milyon dolar için A sınıfı 10 yıllık amortisman kredisi olduğunu varsayalım. Borçlunun kredi riski ve önümüzdeki 12 ay için ekonomik görünüm göz önüne alındığında, ABC ilk kayda alım sırasında kredi önümüzdeki 12 ay içinde yüzde 0,5'lik bir temerrüte düşme (PD) olasılığına sahip olduğunu tahmin etmektedir.

1. Senaryo- 12 aylık Beklenen Kredi Zararı(ECL)- 1. Aşama

Raporlama tarihinde (kredi için ödeme yapılmadan önce), 12 aylık PD'de de herhangi bir değişiklik olmamıştır ve ABC ilk kayda alımdan bu yana kredi riskinde önemli ölçüde bir artış meydana gelmediğini tespit eder. Eğer temerrüt halindeki kayıp (zarar) oranını (LGD) yüzde 25 ise brüt defter değerinin yüzde 25'inin kaybedileceğini belirler. 12 aylık beklenen kredi zararı bu yüzden 125 bin dolar ($0,5 \times 25 \times 100$ milyon \$)'dır

2. Senaryo- Ömür Boyu Beklenen Kredi Zararı- 2. Aşama

Gelecekteki bir raporlama tarihinde, gelecekteki ekonomik tahminlerle birlikte tarihi veriler, müşteriyi olumsuz etkileyebilecek ekonomik bir gerilemenin olabileceğine ve bunun da ilk muhasebeleşirmeye kıyasla kredi riskinde önemli bir artışa yol açacağını belirler. Bunlar kredinin ömrü boyunca % 10'luk hesaplanmış bir PD (A- dan BBB + 'ya kadar kredinin düşürülmesini temsil eden) ile sonuçlanır. ABC, LGD'nin % 35'e yükseldiğini belirler. EAD'nin tahmini 100 milyon \$ olarak devam edeceği varsayıldığında, şuan için 3.5 milyon \$ 'lık bir karşılık gereklidir ($10 \times 35 \times 100$ milyon \$).

3. Senaryo- Ömür Boyu Beklenen Kredi Zararı- 3. Aşama

Bir sonraki senaryoya göre, raporlama tarihinde, kredinin değer kaybettiğine dair objektif bir kanıt olduğunu ve bu nedenle temerrüte düşme olasılığının (PD) artık % 100 olduğunu varsayalım. ABC, EAD'nin hala 100 milyon dolar olduğunu belirliyor. LGD ise şimdi % 50 oranında öngörülüyor. 50 milyon dolarlık bir karşılık ayrılması gereklidir ($100 \times 50 \times 100$ milyon \$).

2.1.2.3. TFRS 9 Kapsamında İki Farklı Ölçme Yaklaşımı ve Formülleri

TFRS 9 kapsamında birlikte iki farklı ölçme yaklaşımı meydana gelmiştir.

1) Ömür boyu beklenen kredi zararları; finansal aracın ömrü boyunca herhangi bir noktada temerrüde düşme olasılığını göz önünde bulundurarak sözleşmeden doğan nakit akışlarındaki beklenen eksikliklerdir (TFRS 9, 2017). TFRS 9 standardı, ilk muhasebeleştirmeden bu yana, kredi kalitesinde önemli derecede bozulma olmayan finansal araçlar ile bunlara sahip olanlar arasında bir ayırım yapmaktadır. Bu iki ayırmadan ilki 12 aylık beklenen kredi zararları olarak tanınır. Ömür boyu beklenen kredi zararları ikinci kategori için tanınır. Eğer finansal bir varlık, 12 aylık beklenen kredi zararlarından, ilk muhasebeleştirmeden bu yana kredi kalitesinde önemli bir bozulma olduğunda, ömür boyu beklenen kredi zararlarına taşınır. Dolayısıyla, 12 aylık ve ömür boyu zararlar arasındaki sınır, raporlama tarihindeki mutlak risk seviyesine değil kredi riskindeki değişime dayanmaktadır.

2) 12 aylık beklenen kredi zararı: Raporlama döneminden sonraki 12 ay içerisinde meydana gelmesi olası temerrütlerden kaynaklanan beklenen kredi zararlarının tutarını temsil eden bölümdür (TFRS 9, 2017). 12 aylık beklenen kredi zararları, ömür boyu beklenen kredi zararlarının bir kısmıdır. Gelecek 12 aylık dönemde, finansal araç üzerinde meydana gelen bir temerrüt olasılığının, gelecek 12 aydaki beklenen nakit kıtlığı olmadığı takdirde, bu temerrütten kaynaklanacak toplam (ömür boyu) beklenen kredi zararları ile çarpılmasıyla hesaplanır. Ayrıca bu içeriğin, TMS 39'da mevcut olan faiz geliri fazlalığı sorununu çözeceği ileri sürülmektedir.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, beklenen kredi zararlarını ölçmek için bir temel sağlamamıştır, ancak her işletmenin kendi ölçüm araçlarını geliştirmesini gerektirmektedir. Bankaların çoğunun aşağıdaki bileşenleri türetmesi için değiştirilmiş Basel III ölçümleri ve stres testi modellerini kullanması beklenmektedir. TFRS 9 hesaplamaları içerisinde yer alan risk parametrelerine geleceğe yönelik makroekonomik bilgiler de eklenmiştir (Akbank, 2018). TFRS 9 Toplam ECL aşağıdaki formülle hesaplanacaktır (Aytürk, 2016):

$$ECL = \sum_{t=1}^T PD_t \times LGD_t \times EAD_t \times EIR_t$$

Beklenen zarar karşılıkları hesaplanırken kullanılacak parametreler ve tanımları:

ECL (Expected Credit Loss): Bu değer beklenen kredi zararı olarak gösterilir. Geçmiş verilere dayanarak, ileriki 12 aylık dönemde kredi zararları için beklentileri yansıtan istatistiksel bir parasal değer olarak tanımlanır (Aytürk,2016).

PD (Probability of Default): Belirli bir zaman diliminde veya ileriki 12 aylık dönem için “Temerrüt Olasılığı” gösterir. Bir borcun borç alan kişi tarafından gerekli zamanlanmış geri ödemeleri yapamayacağı ihtimalinin derecesidir (TFRS 9, 2017). Bu kapsam içerisinde iki çeşit temerrüt olasılığı vardır. Bunlar; 12 aylık temerrüt olasılığı ve ömür boyu temerrüt olasılığıdır. Hesaplama yapılırken “işsel kredi derecelendirme” modelinden faydalanılır ve kredi notu oluşturulur. Örneğin; bir bankanın her müşteriye verdiği kredi notu ne kadar artarsa temerrüt olasılığı da o kadar olmalı şeklinde bir yargı oluşur. Temerrüde düşme olasılığı %100 olarak göz önünde bulundurulur.

LGD (Loss Given Default): “Temerrüt Halinde Kayıp” olarak adlandırılır. İleriki 12 aylık dönemde temerrüt riskinin meydana gelmesi durumunda bu riskin bir yüzdesi olarak ifade edilen bir işlemde beklenen ekonomik zararı yansıtır. Vadesi gelen sözleşmeden doğan nakit akışları ile borç verenin alacaklarının beklentisi içinde olması arasındaki farkı temel almaktadır. Temerrüt halinde kayıp, bankanın “Non-Performing Loans/NPL” (Takipteki krediler/Toplam krediler) verileri alınarak ve portföy bazlı geri kazanım oranı bulunarak hesaplanmaktadır. NPL oranı modelinin esas parametreleri “Büyüme Oranı” ve “Politika Faizi” dir (Akbank, 2018).

EAD (Exposure at Default): “Temerrüt Tutarı” olarak adlandırılır. Temerrütün gerçekleşmesi sırasında bankanın maruz kaldığı toplam risk tutarını gösterir. Bu değer bankanın iç sistemi içinde tanımlanır. Albaraka faaliyet raporunda bu parametre kapsamında “nakdi krediler” için, raporlama tarihi itibarıyla kullandırımını gerçekleştirmiş bakiyeyi belirtmektedir. Gayri nakdi kredi ve taahhütler için ise “krediye dönüşüm oranı” uygulanarak hesaplanan değerdir (Albaraka, 2018).

EIR (Effective Interest Rate): İlk kayda alım sırasında etkin faiz oranını kullanarak raporlama tarihinde beklenen zararı bugünkü bir değere indirgemek için kullanılır (TFRS 9, 2017).

Önemli bir not olarak, 12 aylık ECL kapsamının bir farkı olarak iskonto yapmanın önemsizliği nedeniyle çoğunlukla EIR parametresi olmadan hesaplanır. Fakat ömür boyu ECL kapsamında ise yukarıda belirtilen tüm parametrelerin, formülde ifade edilen t operatörü zamanında gelen yeni bilgilere göre güncellenmesi beklenmektedir. Buna rağmen, LGD parametresinin birçok ECL modeli için sabit olduğu varsayılabilirliği ifade edilmektedir. Bu nedenle ECL'yi hesaplarken, PD ve EIR'deki değişikliklere dayanmaktadır.

Ömür boyu ECL ve 12 aylık ECL ile ilgili uygulama örneği:

Ömür boyu ECL ve 12 aylık ECL kapsamaları için aşağıda örnek bir uygulama verilmiştir (Aspden, 2016):

Borç veren A şahsının, brüt defter değerine eşdeğer olan 2 milyon dolarlık 10 yıllık bir borç verir. Borç veren A şahsının, kredi temerrüde düşerse brüt defter tutarının % 25'inin kaybedileceğini belirler. Raporlama tarihinde, borç veren, kredinin önümüzdeki 12 ay boyunca temerrüde düşme olasılığının % 0.5 ve ömür boyu temerrüt olasılığının % 20 olduğunu tahmin etmektedir. Hangi zarar karşılığı tanınmalıdır?

Değerlendirme: Zarar karşılığı, ilk muhasebeleştirilmeden bu yana kredi riskinde önemli bir artış olup olmamasına bağlıdır. Bu ayrım, zarar karşılığının 12 aylık mı yoksa ömür boyu mu temsil ettiğini belirler. Eğer, ilk kayıttan bu yana kredi riskinde önemli bir artış olmamışsa, zarar karşılığı 12 aylık ECL'ye göre hesaplanır.

ÇÖZÜM: sonraki 12 ay boyunca temerrüt olasılığı % 0.5 × % 25 kredi zararı ×

\$2.000.000 kredi = 2.500 dolar.

Eğer, kredi riskinde ilk muhasebeleştirilmeden bu yana önemli bir artış varsa, zarar karşılığı ömür boyu ECL'ye göre hesaplanır:

ÇÖZÜM: ömür boyu temerrüde düşme olasılığı % 20 × % 25 kredi zararı × \$2.000.000 kredi = 100.000 \$.

2.1.2.4. Değer Düşüklüğünü Hesaplarken Kullanılması Gereken Yaklaşımlar

TFRS 9 Finansal Araçlar standardının değer düşüklüğü hesaplanmasında, aşağıdaki yaklaşımlardan biri kullanılabilir (PWC, 2015):

- Genel Yaklaşım
- Basitleştirilmiş Yaklaşım
- Krediyeye Göre Düzeltilmiş Yaklaşım

Genel Yaklaşım

Genel yaklaşım uyarınca, işletmelerin ilk muhasebeleştirilmeden sonraki her raporlama döneminde temerrüt olasılığına göre varlıklarının kredi kalitesini değerlendirerek üç aşamalı bir süreç izlemeleri gerekmektedir. Beklenen kredi zararlarını, 12 aylık ECL veya ömür boyu ECL'ye göre belirlemektedir. TFRS 9 Finansal Araçlar standardının getirdiği beklenen kredi zararları modeli, işletme her raporlama döneminin sonunda, finansal araçtaki kredi riskinde ilk kez mali tablolara alınmasından bu yana önemli bir artışın olup olmadığını değerlendirmesi gerekir (TFRS 9, 2017).

Bu değerlendirmeler sonucunda;

Her raporlama tarihinde işletme, bir finansal araçtaki kredi riskinin, ilk kez finansal tablolara alınmasından bu yana önemli ölçüde artması halinde, söz konusu finansal araca dair zarar karşılığını ömür boyu beklenen kredi zararlarına ve 12 aylık beklenen kredi zararlarına eşdeğer bir tutarda ölçecektir (TFRS 9, 2017).

Kredi zararı, ilk muhasebeleştirilmeden bu yana ECL'lerde meydana gelen değişikliklerden ziyade, her raporlama tarihinde hesaplanan toplam ECL'lere dayanmaktadır (Avul, 2018). Ayrıca, bir finansal aracın kredi zararına uğrayıp uğramadığına bağlı olarak brüt defter değerine (brüt bazda) veya itfa edilmiş maliyetine (net baz) etkin faiz oranını uygulanır (TFRS 9, 2017).

Basitleştirilmiş Yaklaşım

Basitleştirilmiş yaklaşım, işletmelerden kredi riskindeki değişiklikleri takip etmeleri yerine, her raporlama tarihinde ömür boyu ECL tutarında karşılık ayırmalarını öngörmektedir (TFRS 9, 2017). Beklenen kredi zararlarının belirlenmesi için kullanılan bu yaklaşımın veya modelin getirilmesinin asıl amacı, olgun kredi risk yönetim sistemlerine sahip olmayan işletmelere, ilk muhasebeleştirme tarihi ile raporlama tarihine kadar olan dönemde, finansal varlıkların risk derecesindeki değişimi takip etme zorunluluğundan ve dolayısıyla maliyetten kurtarmaktır (Fidan, 2018).

Bu yaklaşım aşağıda iki kapsamda incelenmektedir:

a. Ticari Alacaklar, Sözleşme Varlıkları ve Kira Alacakları

İşletme ticari alacaklarına, sözleşme varlıklarına ve kira alacaklarına ilişkin muhasebe politikasını birbirinden bağımsız olarak belirleyebilmektedir (TFRS 9, 2017). Ancak, politika her kategoride tutarlı bir şekilde uygulanmalıdır. Örneğin, bir işletme muhasebe politikasını ticari alacaklarına uygulayabilir ve bunu tüm ticari alacaklar için yapmalıdır, ancak muhasebe politikasını finansal kiralama alacakları ve sözleşme varlıkları için uygulamadan seçim yapabilir. Bir işletme, bu varlıkları için ömür boyu ECL'yi muhasebeleştirmeyi tercih edebilir. Genel değer düşüklüğü yaklaşımının istisnalarından biri olarak, belirli ticari alacaklar, sözleşme varlıkları ve finansal kiralama alacakları için geçerli olabilecek basitleştirilmiş bir yaklaşımdır.

Sözü edilen bu varlıklar için bazı operasyonel sadeleştirmeler yapılmıştır. Bu sadeleştirmeler bu varlıkların ilk kez mali tablolara alınmalarından bu yana ömür boyu beklenen kredi zararı muhasebeleştirilmesi vasıtasıyla kredi riskinde önemli bir artış olmadığını ölçülmesi zorunluluğunu hükümsüz kılar.

Yeni standart kapsamında, TFRS 15 kapsamındaki işlemlerden kaynaklanan ticari alacaklar veya sözleşme varlıkları ve TMS 17/TFRS 16 kapsamındaki işlemlerden kaynaklanan kira alacakları için basitleştirilmiş bir yaklaşım sağlar. Basitleştirilmiş yaklaşım uyarınca, zarar karşılığı her zaman ömür boyu beklenen kredi zararına eşittir (TFRS 9, 2017).

TFRS 9 Finansal Araçlar standardı, kolaylaştırılmış uygulamalara örnek olarak “karşılık matrisi” ni belirtmiştir. Yani, ticari alacaklar için ECL'leri ölçmek için uygulanan yaygın bir pratik yöntem, karşılık matrisi kullanılmasıdır. Bir karşılık matrisi, ticari alacakların yaşlandırılmasını yansıtan farklı zaman dilimleri için temerrüt oranlarını atamak kadar basit olabilir. Buna karşılık, işletme farklı müşteri segmentleri için önemli ölçüde farklı zarar modelleri yaşarsa, karşılık matrisi daha da çok yönlü olabilir (TFRS 9, 2017). Bu gibi durumlarda, ticari alacaklar, her bir gruba atanmış farklı temerrüt oranlarıyla birlikte ilgili kriterler (örneğin coğrafi bölge, ürün tipi, müşteri değerlendirmesi, teminat veya ticari kredi sigortası ve müşteri tipi) temel alınarak kategorize edilir (TFRS 9, 2017). Bununla birlikte, karşılıklar matrisi, işletmenin geçmiş kredi zararı deneyimi ve düzeltilmiş mevcut koşullar ve gelecekteki tahminler baz alınarak geliştirilmelidir.

b. Raporlama Döneminde Düşük Kredi Riskine Sahip Finansal Araçlar

Bu standart, raporlama tarihinde düşük kredi riskine sahip finansal varlıklar için pratik bir yöntem sunmaktadır. TFRS 9 ile bu kapsam, bir işletmenin ilk muhasebeleştirilmesinden bu yana, bu araçlar için kredi riskinde önemli bir artış olmadığını varsaymasına izin verir. Bu uygulamanın kullanımı opsiyoneldir.

Bir finansal araç düşük kredi riskine sahip ise aşağıdakilerin tüm koşullar mevcut olduğunda basitleştirme uygulanabilir (TFRS 9, 2017).

- a) Finansal aracın temerrüde düşme riski düşük ise (Finansal aracın temerrüde düşme riski düşüktür - bu finansal aracın temerrüde düşme riskine bakarak değerlendirilir.),
- b) Borçlanan kişinin sözleşmeden doğan nakit akışı yükümlülüklerini yakın vadede yerine getirme konusunda güçlü bir kapasiteye sahip olması ve
- c) Gelecekteki ekonomik koşullardaki ve iş koşullarındaki kötü değişimlerin, borç alan tarafın sözleşmeden doğan nakit akış yükümlülüklerini yerine getirebilme kapasitesini azaltabileceği; fakat durumun meydana gelmesi tam olarak belirgin değildir.

Bir işletmenin bir finansal aracın düşük kredi riskine sahip olup olmadığını belirlemek için kullanabileceği birden fazla yaklaşım vardır. İç veya dış kredi riski derecelendirmeleri veya diğer metodolojiler kullanılabilir. Buna rağmen, uygulanan bu yaklaşım, global olarak anlaşılan düşük kredi riskinin tanımı ve değerlendirilmekte olan finansal araçların türünü ve riskleri dikkate alarak bunların tutarlı olması gerekir.

Örneğin, dış kredi notu “yatırım derecesi” olan bir finansal aracın düşük kredi riskine sahip olduğu düşünülebilir. Dış kredi derecelendirmelerinin kullanımı sadece bir yaklaşımdır ve bu derecelendirmeler körü körüne kullanılmamalıdır. Dış kredi derecelendirme kuruluşları tarafından yayınlanan kredi notları veya temerrüt oranları her zaman zamanında güncellenemeyebilir. Bu nedenle, kredi riski değerlendirilirken, işletme, işletmeye ve finansal araca özgü koşulları, mevcut ekonomik ve iş koşullarını ve ileriye dönük bilgileri yansıtmak için gereken derecelendirmelerde ve değişikliklerde beklenen değişiklikleri göz önünde bulundurmalıdır. Bir aracın otomatik olarak teminatlandırılması gerçeği düşük kredi riski olduğu anlamına gelmemektedir. Bir finansal aracın teminata sahip olması, tanınan ECL miktarını etkiler; ancak, aracın kredi riskinin düşük olduğunu göstermez. Bir finansal aracın temerrüde düşme riski düşük olup olmadığı, diğer finansal araçların temerrüdü veya yargı yetkisi ile karşılaştırılmadan değerlendirilir. Eğer bir finansal araç önceki raporlama döneminde düşük kredi riskine sahip olup ancak cari raporlama döneminde sahip değilse, otomatik olarak ömür boyu ECL'lerin tanınması gerektiği anlamına gelmemektedir.

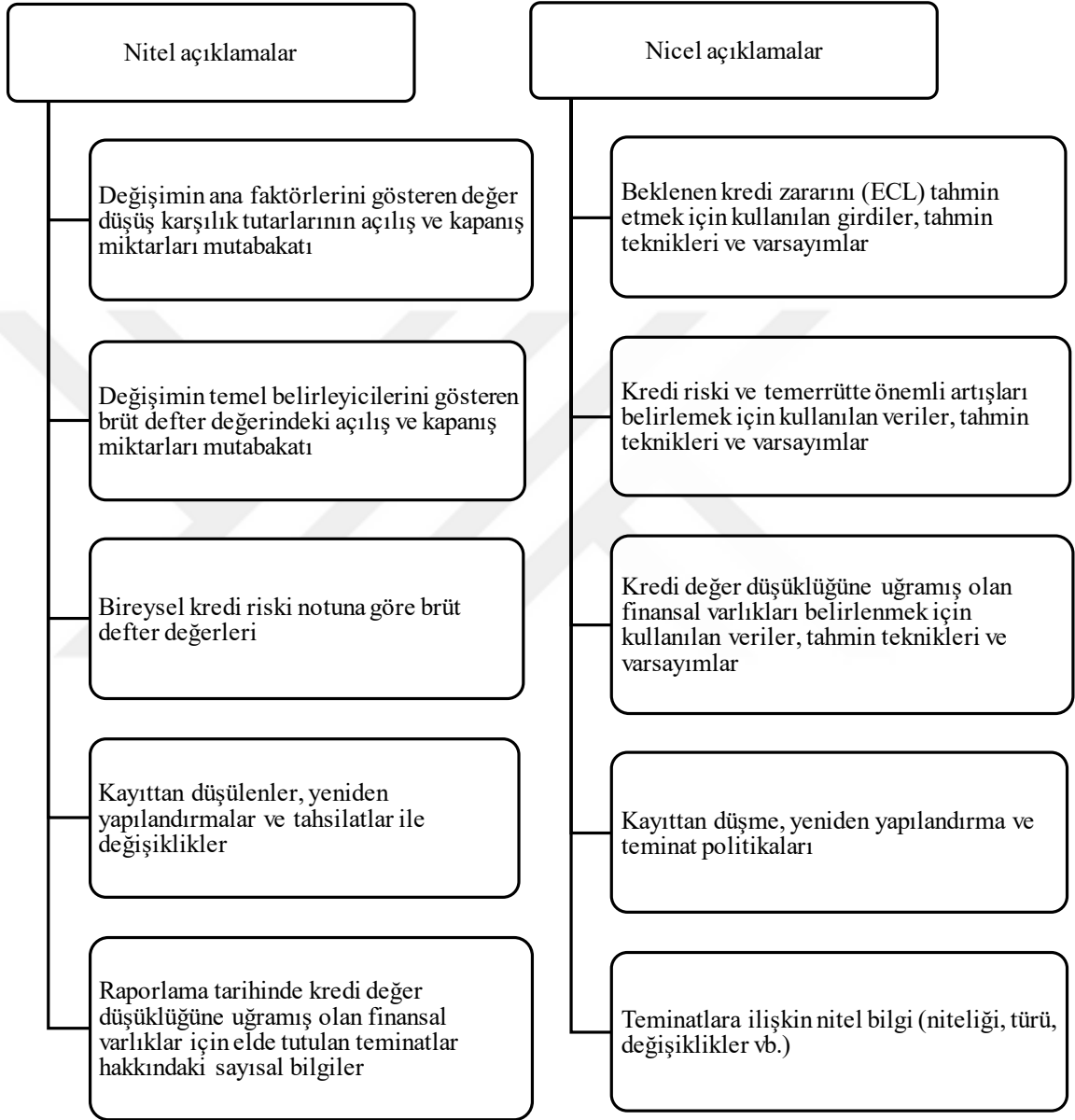
Krediye Göre Düzeltilmiş Yaklaşım

Bu yaklaşım “satın alındığında ya da oluşturulduğunda kredi değer düşüklüğü bulunan finansal varlıklar yaklaşımı” olarak da adlandırılır (TFRS 9, 2017). Bu yaklaşımdaki finansal varlıklar, genel yaklaşım kapsamında işlem görmezler. Çünkü bu yaklaşım, ilk muhasebeleştirme sırasında, krediye göre düzeltilmiş EIR kullanılarak, itfa edilmiş maliyetlerine yansıtılmaktadır. Bu nedenle, genel yaklaşımdaki gibi çifte hesaplama kaçınmak için, 12 aylık ECL karşılığı tanınmaz. İlerleyen dönemlerde, ömür boyu beklenen kredi zararlarındaki kümülatif değişiklikler muhasebeleştirilir. Ayrıca, faiz geliri için, bu tür finansal varlıklar için krediye göre düzeltilmiş EIR kullanılır.

2.1.2.5. Finansal Tablo Açıklamaları

Finansal varlık sınıfları temeline göre yapılan kapsamlı nitel ve nicel açıklama gerekliliklerine ilişkin örnekler aşağıda Tablo 2’de belirtilmiştir:

Tablo 2. Nitel ve Nicel Açıklamalar

Kaynak: TFRS 9 Kapsamında Finansal Araçlara İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılıkları ve Bankacılık Sektöründeki Uygulaması, *Kamu Gözetimi Kurumu*, s.31. https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumlari/1139/TBB_Sunum_28_subat.pdf. (Erişim Tarihi: 10/10/2018).

2.1.2.6. Beklenen Kredi Zararlarının Hesaplanmasında Dikkate Alınması Gereken Unsurlar

İşletme bir finansal araca ilişkin beklenen kredi zararlarının ölçümünde dikkat etmesi gereken üç temel unsur bulunmaktadır (TFRS 9, 2017).

a. Paranın Zaman Değeri

Beklenen kredi zararı (ECL) raporlama tarihine indirgenmiş paranın zaman değerini yansıtmalıdır. Bu standart, Tablo 3’de özetlenen ECL’lerin bugünkü değerini veya nakit eksikliklerini hesaplamak için kullanılan iskonto oranları hakkında rehberlik eder:

Tablo 3. Finansal Araçlarla Birlikte Paranın Zaman Değeri

FİNANSAL ARAÇLAR	PARANIN ZAMAN DEĞERİ
Değer düşüklüğüne tabi diğer finansal varlıklar	Finansal varlığın muhasebeleştirilmesi sırasında uygulanacak etkin faiz oranı veya yaklaşık bir değeri.
Değişken faiz oranlı finansal araçlar	Nakit akışlarının hesaplanmasının mevcut piyasa faiz oranlarındaki hareketliliği yansıtacak şekilde periyodik olarak yeniden hesaplanması gerekir. Nakit akışındaki değişim etkin faiz oranını değiştirir.
Krediye göre düzeltilmiş yaklaşım	İlk muhasebeleştirme esnasında tanımlanan krediye göre düzeltilmiş etkin faiz oranı üzerinden indirgeme yapılır.
Etkin faiz oranı belirlenemeyen kredi taahhütleri	Paranın zaman değerinin mevcut piyasa değerlendirmesini ve nakit akışlarına özgü riski yansıtan iskonto oranı ile indirgenir. Fakat iskonto oranı, konu ile alakalı riskleri sadece, bu risklerin indirgenen nakit
Finansal garanti sözleşmeleri	kıtlıklarını düzeltmek yerine iskonto oranını ayarlamak suretiyle dikkate alınır.
Kira alacakları	TMS 17 / TFRS 16 uyarınca kira alacakları ölçümünde kullanılan aynı iskonto oranıyla indirgenir.
Kredi taahhütleri	Kredi taahhüdünden kaynaklanan finansal varlığın muhasebeleştirilmesi sırasında uygulanacak etkin faiz oranı veya yaklaşık bir değeri kullanılarak indirgenir.

Kaynak: TFRS 9 Finansal Araçlar (2017): Finansal Araçlar:

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TFRS/TFRS_9_2017%20Surumu.pdf

s.78-79. (Erişim Tarihi: 02/05/2018).

b. Muhtemel Sonuç Aralığı Dikkate Alınarak Belirlenen Tarafsız ve Olasılıklarla Ağırlıklandırılmış Sonuç

İşletmelerin içsel kredi derecelendirme sistemlerindeki girdileri kullanıp kredi riski modellemesi yaparak her bir kredi için beklenen zarar oranını hesaplamaları gerektiğini belirtmektedir (Aytürk, 2016).

Beklenen kredi zararlarının tahmin edilmesindeki amaç, işletmenin beklenen kredi zararlarını ölçerken muhtemel olan tüm senaryoların yani en kötü veya en iyi durum senaryolarının tahmin edilmesi değildir. Bunun yerine, en azından kredi zararının gerçekleşme ihtimali ile gerçekleşmeme ihtimalini dikkate alarak, kredi zararının gerçekleşme olasılığını ve riskini değerlendirir (Avul, 2018).

c. Makul ve desteklenebilir bilgi

Makul ve desteklenebilir bilgi, ECL'ler, aşırı maliyet veya çaba olmadan mevcut olan makul ve desteklenebilir bilgiler kullanılarak tahmin edilir. Kapsamlı bir araştırmanın yapılması ve bilgilerin finansal varlığın beklenen ömrünün tamamını kapsamaması beklenmez. Ancak, işletmenin kullanabileceği bilgi kaynakları sadece geçmiş verileri değil, borçluya özgü unsur, genel mevcut ve gelecekteki ekonomik koşullara ilişkin makul olarak elde edilebilecek tüm bilgileri göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca işletme içi ve işletme dışı tüm veri kaynaklarını da kullanabilir. Finansal raporlama amacıyla mevcut olan bilgiler, bir finansal varlık için ECL hesaplanırken analiz edilmelidir.

Makul ve desteklenebilir bilgi, aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli iç ve dış kaynaklardan elde edilebilir (TFRS 9, 2017):

İşletmenin veya diğer işletmelerin geçmişteki kredi zararı tecrübeleri;

İç kredi riski derecelendirmeleri veya tahminleri;

Dış derecelendirmeler, raporlar ve istatistikler (örn; bir bankadan ve istatistik kurumundan gelen faiz oranı ve işsizlik tahminleri ve kredi puan bilgileri gibi)

İşletmeye özgü verilerin yetersiz olduğu durumlarda karşılaştırılabilir finansal araçlar için diğer işletmenlerin tecrübeleri.

2.1.2.7. TFRS 9 ve Basel III Uygulamalarındaki Parametreler Arasındaki Meydana Gelen Değişimler

2008 mali krizinden sonra ortaya çıkan mali düzenlemedeki eksikliklerden dolayı Basel III geliştirilmiştir. Basel III, bankaların sermaye gereksinimlerini, likiditesini, vade profilini ve kaldıraç oranını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, bankacılık sektörünün finansal ve ekonomik strese kaynaklı şokları giderme kabiliyetini arttırmak için tasarlanmış makro ihtiyati unsurlar ve sermaye tamponları; ve finansal sektörden reel ekonomiye yayılma etkilerini azaltmak için geliştirilmiştir. TFRS 9 kapsamında bankalar tarafından baktığımızda kredi karşılıkları yaklaşımı Basel III'e benzemektedir. Çünkü bu iki uygulamada beklenen kayıp hesaplaması üzerine dayalıdır.

TFRS 9 ve Basel III arasındaki temel farklılıklar Tablo 4'te özetlenmektedir:

Tablo 4. Basel III ve TFRS 9 Arasındaki Farklar

	BASEL III	TFRS 9
PD Modeli		
	Sonraki 12 ay için ortalama kayıp oranı hesaplanması	Varlığa bağlı olarak, 12 ay (aşama 1) veya ömür boyu beklenen kredi (aşama 2 ve 3) kayıp oranı hesaplanması
	Uzun vadeli ortalama PD (Through-the-cycle/TTC)	Belirli bir zaman dilimi olan PD (Point-in-time/PIT)
LGD Modeli		
	Temerrüt sonrası tahsil edilen tutarın ortalama tahmini	Temerrüt sonrası tahsil edilen tutarın tahmini olmakla birlikte ölçüme konu dönem kredinin kalan vadesine göre belirlenir.

	Doğrudan ve dolaylı (tahsilat giderleri gibi) tüm maliyetler dikkate alınır.	Yalnızca doğrudan maliyetleri dikkate alır.
	Tahsil edilen tutarlar için bankanın sermaye maliyeti (veya risksiz faiz oranı-gösterge faiz) dikkate alınır.	Orijinal (yani karşılıklar dikkate alınmaksızın hesaplanan) etkin faiz oranı dikkate alınır.
	Ekonomik kriz gibi yalnızca olumsuz ekonomik şartlar göz önüne alınır. (Downturn LGD)	Gelecekteki ekonomik koşulların beklenen etkisi göz önüne alınır. (Expected LGD)

Kaynak: Avcı, G. (2016b). IFRS 9 ve Basel III'ün Kredi Karşılıkları Yönünden Karşılaştırılması, *The Future of Banking*. <https://thefutureofbanking.wordpress.com/2016/02/14/ifrs-9-basel-3-kredi-karsiliklari/>. (Erişim Tarihi: 19/10/2018).

Tablo 4'de gösterdiğimiz TFRS 9 ve Basel III kapsamlarındaki modeller arasında meydana gelen değişiklikleri aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde açıklayacağız:

LGD modeli kapsamında;

LGD formülünde yer alan kapsamlar aşağıdaki gibidir (Avul, 2018):

$$LGD = \frac{EAD - Tahsilat Tutarı + Harcamalar}{EAD}$$

Bu formüldeki harcamalar kısmını ele alırsak; Basel kapsamında ele aldığımızda doğrudan ve dolaylı harcamalar göz önünde bulundurulmaktadır. Fakat TFRS 9 standardı ile birlikte sadece doğrudan harcamalar dikkate alınmaya başlamıştır (Avul, 2018). Ayrıca, Basel tarafından baktığımızda LGD hesaplanırken şiddetli olası bir ekonomik kriz gibi yalnızca olumsuz ekonomik şartlar göz önüne alınır. Bu kapsamda “downturn LGD” olarak geçmektedir. Ek olarak, sermaye maliyeti kullanılarak indirgenmiştir. TFRS 9 tarafında baktığımızda ise negatif ve pozitif tüm ekonomik şartlar dikkate alınmaktadır. Teminat değerindeki değişiklikler gibi gelecekteki ekonomik koşulların beklenen etkisi de dahil olmak üzere temerrüde verilen zarar tahminine dayanarak alınmaktadır. Bu kapsamda ise “expected LGD” olarak geçmektedir. Kredinin etkin faiz oranı kullanılarak indirgenmiştir.

PD modeli kapsamında;

Basel'de PD modellemesinde; hesaplama sırasında kullanılacak temerrüt olasılıklarının tam bir ekonomik döngü boyunca uzun vadeli ortalama PD'yi (Through-

the-cycle/TTC) temsil eder. Fakat TFRS 9 kapsamında ise belirli bir zaman dilimi olan PD temerrüt olasılığını (Point-in-time/PIT) kullanmaları gerekir. Mevcut koşulları temel alarak, PD'yi etkileyecek gelecekteki koşulların tahminlerini dikkate almak üzere ayarlanmıştır. Ayrıca, Basel'de sadece 12 aylık PD kullanılırken, TFRS 9 standardında hem 12 aylık PD hem de ömür boyu PD kullanılmaktadır (Çağlar ve Ocakverdi, 2016).

2.1.2.8. Yeni Kredi Karşılıkları Yönetmeliğinde Meydana Gelen Değişimler

Karşılıklar yönetmeliğinin amacı 2006 yılında Resmi Gazete'de de belirtildiği gibi, bankaların kredilerinin niteliklerine göre sınıflandırılması ve bunlar için ayrılacak karşılıklar ile ilgili olarak usul ve esasları ayarlamaktır (Resmigazete, 2006). 1 Ocak 2018 tarihidен itibaren belirli durumlar hariç, bankaların kredileri için karşılıklarını 22 Haziran 2016 tarihinde yayımlanan Karşılık Yönetmeliğinin 9'uncu maddesinde bulunan TFRS 9 kapsamında ayırmaya başlayacaktır. Başka bir deyişle, bankalar finansal tablolarının aktifinin içerisindeki kredileri için ayıracakları karşılık giderlerini yeni TFRS 9 standart kapsamına uygun olarak belirleyecekleri genel ve özel karşılıklara dayanarak kayıtlarına kaydedecektir. (Topuz, 2017). Bu yeni yönetmelik uygulamasında TFRS 9 kapsamında ayrılan karşılıklardan biri olan özel karşılık, borç alan tarafın temerrüdü nedeniyle ayrılmış ise ömür boyu zarar karşılığı tutarları olarak kabul edilir. Diğer bir kapsam olan genel karşılık ise, borç alan tarafın kredi riskinde herhangi kayda değer bir artış sebebiyle ayrılmış ise ömür boyu beklenen kredi zarar karşılığı tutarları ve 12 aylık beklenen kredi zarar karşılığı tutarları olarak kabul edilir (Resmigazete, 2016).

Yeni Yönetmelik ile birlikte TFRS 9 uygulamayacak olan bankalar Teminat gruplarının özel karşılık hesaplamasında esas alınacak dikkate alınma oranları da aşağıdaki gibi değişmiştir (Resmigazete, 2016):

TEMİNAT TÜRLERİ	ESKİ	YENİ
Birinci grup teminatlar	% 100	% 100
İkinci grup teminatlar	% 75	% 80
Üçüncü grup teminatlar	% 50	% 60
Dördüncü grup teminatlar	% 25	% 40
Beşinci grup teminatlar	-	% 20

Ayrıca Yeni ve Eski Karşılıklar Yönetmeliği tarafınca ayrılacak özel ve genel karşılıklar Tablo 5 ve Tablo 6’da belirtildiği şekilde değişim meydana gelmiştir:

Tablo 5. Yeni ve Eski Karşılıklar Yönetmeliği Arasında Meydana Gelen Değişme

Karşılıklar	Yeni Karşılıklar Yönetmeliği	Eski Karşılıklar Yönetmeliği	Grup	Vade Aşımı
	TFRS 9 Uygulamayan Bankalar İçin	Tüm Bankalar İçin		
Genel Karşılıklar	% 1,5 (nakdi ve gayrinakdi)	% 1 (nakdi)/ % 0,2 (gayrinakdi)	Standart Nitelikli	-
	% 3 (nakdi ve gayrinakdi)	% 2 (nakdi)/ % 0,4 (gayrinakdi)	Yakın izlemedeki	+30
Özel Karşılıklar	en az % 20	en az % 20	Tahsil imkanı sınırlı	+90
	en az % 50	en az % 50	Tahsili şüpheli	+180
	% 100	% 100	Zarar niteliğindeki	+1 yıl

Kaynak: Avul, E. (2018). TFRS 9 Kapsamında Finansal Araçlara İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılıkları ve Bankacılık Sektöründeki Uygulaması, *Kamu Gözetimi Kurumu*, s.34. https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumları/1139/TBB_Sunum_28_subat.pdf. (Erişim Tarihi: 10/10/2018).

Tablo 6. Yeni Karşılıklar Yönetmeliğince TFRS 9’u Uygulayan Bankalar İçin

Karşılıklar	Yeni Karşılıklar Yönetmeliği	Grup
	TFRS 9 Uygulayan Bankalar İçin	
Genel Karşılıklar	12 Aylık ECL	• Standart Nitelikli
	Ömür Boyu ECL	• Yakın izlemedeki
Özel Karşılıklar	Ömür Boyu ECL	• Tahsil imkanı sınırlı • Tahsili şüpheli • Zarar niteliğindeki

Kaynak: Düzenleme, B., & Kurumu, D. (2016). Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, *Ankara: Resmi Gazete (29750 sayılı)*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160622-3.htm>. (Erişim Tarihi: 05/05/2018).

Tablo 5 ve Tablo 6’ya bakıldığında Yeni Yönetmelikle birlikte, TFRS 9’u uygulayan ve uygulamayan bankalara göre gruplandırma yapılmaktadır. Eski Yönetmelikte Tablo 5’te gösterildiği gibi, nakdi ve gayri nakdi krediler için BDDK tarafından belirlenen farklı sabit oranlara göre genel ve özel karşılıklar temin ediyorlardı. TFRS 9’u uygulayan bankaların Tablo 6’daki gibi, 12 aylık veya ömür boyu ECL’ye dayalı genel ve özel karşılıkları hesaplamaları gerekecektir. Genel karşılıklar için hem 12 aylık hem de ömür boyu ECL’yi hesaplarken, özel karşılık için sadece ömür boyu ECL hesaplanmaktadır. TFRS 9 kapsamındaki Genel

Karşılıklar, standart nitelikli krediler ve yakın izlemedeki kredileri içerir. Özel Karşılıklar ise tahsil imkanı sınırlı kredileri, tahsili şüpheli kredileri ve zarar niteliğindeki kredileri kapsamaktadır. Ancak uygulamayan bankalar için Yeni Yönetmelikte belirtilen yeni sabit oranları kullanarak genel karşılıkları sağlamaya devam edecektir. Ancak, Tablo 5’te görüldüğü gibi Yeni Yönetmelik’teki yeni oranlar, Eski Yönetmelik’teki oranlarla karşılaştırıldığında, nakit krediler için genel karşılık oranlarında artış olduğu görülmektedir. Diğer önemli bir yasa değişikliği gayrinakdi kredilere ilişkin yapılmıştır. Bu değişiklik TFRS 9’u uygulamayan bankalar için “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” e göre hesaplanan risk tutarı üzerinden nakit krediler için genel karşılık oranını % 1,5 ve % 3 uygulayarak karşılıkları hesaplayacaktır. Bu, TFRS 9’u uygulamayanların karşılığın ciddi bir yüküyle karşı karşıya kalacağı anlamına gelir. Bunun nedeni, yeni düzenleme ile bundan sonra gayrinakdi krediler için nakdi kredilerin karşılık oranlarını kullanacak olmasıdır. Çünkü Eski Yönetmelikte, nakdi ve gayri nakdi krediler için ayrı oranlar uygulanarak karşılıklar hesaplanıyordu. 1. Grup nakdi krediler toplamının %1’i, 2. Grup nakdi krediler toplamının ise %2’si hesaplanıyordu. Gayri nakdiler için ise 1. Grup’un %0,1’i iken 2. Grup’un %0,4’ü hesaplanıyordu. Bu Yeni Yönetmelik, karşılıklar açısından TFRS 9’u uygulayanlar veya uygulamayanlar olarak ayırdığı için, bankalar arasında karşılık düzeyinde önemli tutarsızlıklar yaratacaktır ve bu nedenle karşılaştırılabilirliği bozacaktır. Ayrıca Tablo 5’te özel karşılık oranlarına bakıldığında Yeni Yönetmelik ile birlikte herhangi bir değişiklik yapılmadığı Eski Yönetmelikteki aynı oranların kullanıldığı görülmektedir.

Son olarak, bu meydana gelen yeni TFRS 9 ve Karşılıklar Yönetmeliği Türk bankacılık sistemine önemli bir yaklaşım değişikliği gelmesine neden oldu. Bu değişiklik sadece karşılıkların tutarı ve hesaplama yöntemi için değil ayrıca organizasyonun ve süreçlerin değişimini, bilgi teknolojisi alt yapısının değişimini ve dolayısıyla maliyeti gibi birçok değişikliği de kapsamaktadır (Avcı, 2016).

2.1.2.9. TFRS 9 Finansal Araçlar Standardındaki Yeni Değer Düşüklüğü Modelinin Bankacılık Sektörüne Önemli Etkileri

TFRS 9 Finansal Araçları, bankaların önemli gündem konularından biri haline gelmiştir. Bu standartta belirttiğimiz yeni şartların getirilmesi ile bankaların finansal raporlamasında önemli değişikliklerin meydana gelmesine neden olacaktır. Bu değişimler, yatırımcılar, düzenleyiciler, analistler ve denetçiler dahil olmak üzere birçok paydaşı etkileyecektir.

TFRS 9, kredi riskinde önemli bir artış ve ömür boyu beklenen kredi zararları gibi yeni kavramlar ve önlemler getirmektedir. TFRS 9'un uygulanması, banka genelinde risk ve finans fonksiyonlarına önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Ayrıca, bankaların geniş ekonomisi ve küresel sermaye piyasalarındaki önemi göz önüne alındığında, yeni standardın etkili bir şekilde uygulanmasının birçok fayda sağlama potansiyeli vardır. Bu standardı kullanacak olan bankaların 2018 mali tablolarında oluşan değişimleri uygulamaları gerekecektir. Bunun için, bankaların finans, risk ve bilgi teknolojisi becerilerini birleştirerek çok disiplinli bir plan çizip tamamlamaları gerekir. Bunun yanında, tüm paydaşlara ortaya çıkan finansal bilgilere güven duymalarını sağlamak için banka içinde güçlü bir yönetim ve iç kontroller sağlanması gerektirecektir. Politika üreticiler, bankaların kredi değer düşüklüğü tahminlerinde öngörülemeyen eksikliği ortaya çıkaran küresel finansal krize cevaben TFRS 9'daki değer düşüklüğü kurallarını geliştirmiştir. Mevcut TMS 39 “gerçekleşmiş zarar” modeline göre, bankalar, kredi zararının objektif kanıtından ötürü, yalnızca değer düşüklüğünü tanırlar. Bu durum artık, aşırı tepkisel bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu sebeple, TFRS 9 standardı ile birlikte “beklenen kredi zararı” modeli gelmiştir.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)'nin kapsamındaki TFRS 9 standartları, bankaların daha geniş bir varlık yelpazesine karşı değer düşüklüğünü daha erken tanımalarını ve ömür boyu beklenen zararları tahmin etmelerini gerektirecektir. Herhangi beklenmedik bir sermaye açığından kaçınmak için bankalar kredi değer düşüklüğü kapsamı ile düzenleyici sermaye arasındaki ilişkiye hakim olmalıdırlar. Bankalar bu beklenmedik durumlara karşı korunmak için ellerinde sermaye bulundurmalıdır. Bu yeni modele geçiş aşamasında bankalar TFRS 9 gerekliliklerini karşılamak ve altyapılarını ve analizlerini geliştirmek için bütçe ayırmak zorunda kalacaklardır. Düzenleyici sermaye yeterliliği bağlamında, TFRS 9'a geçiş yapan bankaların dikkat etmesi gereken konular olacaktır. Bankalar bu standartla birlikte

oluşacak zorlukları etkili bir şekilde ele alması ve olası TFRS 9 etkilerinin adil ve açık bir değerlendirmesini hazırlamalıdır. Banka kurullarının ve üst düzey yöneticilerin daha bilinçli kararlar almaları, sermaye planları üzerindeki etkileri ve karşılıkları önceden önlemler alarak yönetmeleri, mevcut stresli koşullar olduğu takdirde riski azaltmak için ileriye dönük stratejik kararlar almaları gerekecektir.

TFRS 9'dan dolayı borç verme ve karşılıklar konusunda daha fazla dönemsel niteliklilik potansiyeli ile birlikte daha fazla özkaynak ihracına ihtiyaç duyulabilir. Sermaye seviyeleri beklenen karşılıklardan etkilenecek, fakat farklı ekonomik döngü ve senaryolar altında değerlendirilmesi gerekecektir. Bankalar, finansal imkanın ömrü boyunca ileriye dönük beklenen kredi zararı tahmin etmek ve devam eden kredi kalitesi bozulmasını izlemek zorunda kalacaklardır. Derecelendirme ve puanlama sistemlerinin, özellikle İçsel Derecelendirmeye Dayalı modelleri olmayan bankalar için güncellenmesi gerekebilecektir.

TFRS 9 karşılık modeli ile bankalar başlangıçta ekonomik değişikliklerin işletme modellerini, sermaye planlarını ve karşılık düzeylerini nasıl etkileyeceğini değerlendirmesini sağlamada yardımcı olacaktır.

TFRS 9 değer düşüklüğü hesaplaması, bir kredi zararı değer düşüklüğü hesaplama motorunun performansını ve hesaba dayalı gereksinimlerini önemli ölçüde arttırabilir ve TMS 39 standardından daha yüksek miktarda veri gerektirebilir. Bankalar, beklenen kredi zararlarının sonuçlarını paydaşlara açıklamamın ve bilgi için artan talebin yönetilmesinin en şeffaf yollarına odaklanmalıdır. Bir bankanın, kredi riski süreci boyunca, kredi riskini değerlendirmek ve fiyatlandırmak ve ECL'yi hesaplamak için ortak sistemler, araçlar ve veriler için güçlü bir temeli olması gerekecektir.

2.1.3.TFRS 9 ile Bankaların Finansal Durum Tablolarında Meydana Gelen Değişimleri

Bu bölümde TFRS 9 uygulamalarının banka finansal tablolarında meydana getirdiği değişiklikler örnekler ile açıklanacaktır.

Tablo 7. 2018 Akbank Varlıklar Finansal Tablosu

VARLIKLAR	
I.	FINANSAL VARLIKLAR (Net)
1.1	Nakit ve Nakit Benzerleri
1.1.1	Nakit Değerler ve Merkez Bankası
1.1.2	Bankalar
1.1.3	Para Piyasalarından Alacaklar
1.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar
1.2.1	Devlet Borçlanma Senetleri
1.2.2	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler
1.2.3	Diğer Finansal Varlıklar
1.3	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Finansal Varlıklar
1.3.1	Devlet Borçlanma Senetleri
1.3.2	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler
1.3.3	Diğer Finansal Varlıklar
1.4	İtfa Edilmiş Maliyeti ile Ölçülen Finansal Varlıklar
1.4.1	Devlet Borçlanma Senetleri
1.4.2	Diğer Finansal Varlıklar
1.5	Türev Finansal Varlıklar
1.5.1	Türev Finansal Varlıkların Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar Zarara Yansıtılan Kısım
1.5.2	Türev Finansal Varlıkların Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Kısım
1.6	Donuk Finansal Varlıklar
1.7	Beklenen Zarar Karşılıkları (-)
II.	KREDİLER (Net)
2.1	Krediler
2.1.1	İtfa Edilmiş Maliyetiyle Ölçülenler
2.1.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar Zarara Yansıtılanlar
2.1.3	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılanlar
2.2	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar
2.2.1	Finansal Kiralama Alacakları
2.2.2	Faaliyet Kiralaması Alacakları
2.2.3	Kazanılmamış Gelirler (-)
2.3	Faktoring Alacakları
2.3.1	İtfa Edilmiş Maliyetiyle Ölçülenler
2.3.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar Zarara Yansıtılanlar
2.3.3	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılanlar
2.4	Donuk Alacaklar
2.5	Beklenen Zarar Karşılıkları (-)
2.5.1	12 Aylık Beklenen Zarar Karşılığı (Birinci Aşama)
2.5.2	Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama)
2.5.3	Temerrüt (Üçüncü Aşama/Özel Karşılık)

Kaynak: Akbank, (2018). 31 Aralık 2018 Tarihi İtibarıyla Hazırlanan Kamuya Açıklanacak Konsolide Finansal Tablolar, Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar ile Bağımsız Denetim Raporu, https://www.akbank.com/tr-tr/Documents/3122018_Akbank_Konsolide_Finansal_Tablolar_ve_Dipnotlar.pdf. s.11. (Erişim Tarihi: 20/03/2019).

Tablo 8. 2017 Akbank Varlıklar Finansal Tablosu

AKTİF KALEMLER

I.	NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI
II.	GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN FV (Net)
2.1	Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar
2.1.1	Devlet Borçlanma Senetleri
2.1.2	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler
2.1.3	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar
2.1.4	Diğer Menkul Değerler
2.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV
2.2.1	Devlet Borçlanma Senetleri
2.2.2	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler
2.2.3	Krediler
2.2.4	Diğer Menkul Değerler
III.	BANKALAR
IV.	PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR
4.1	Bankalararası Para Piyasasından Alacaklar
4.2	IMKB Takasbank Piyasasından Alacaklar
4.3	Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar
V.	SATILMAYA HAZİR FİNANSAL VARLIKLAR (Net)
5.1	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler
5.2	Devlet Borçlanma Senetleri
5.3	Diğer Menkul Değerler
VI.	KREDİLER VE ALACAKLAR
6.1	Krediler ve Alacaklar
6.1.1	Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuna Kullandırılan Krediler
6.1.2	Devlet Borçlanma Senetleri
6.1.3	Diğer
6.2	Takipteki Krediler
6.3	Özel Karşılıklar [-]
VII.	FAKTÖRİNG ALACAKLARI
VIII.	VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK YATIRIMLAR (Net)
8.1	Devlet Borçlanma Senetleri
8.2	Diğer Menkul Değerler

Kaynak: Akbank, (2018). 31 Aralık 2018 Tarihi İtibarıyla Hazırlanan Kamuya Açıklanacak Konsolide Finansal Tablolar, Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar ile Bağımsız Denetim Raporu, https://www.akbank.com/tr-tr/Documents/3122018_Akbank_Konsolide_Finansal_Tablolar_ve_Dipnotlar.pdf.s.12. (Erişim Tarihi: 20/03/2019).

Yukarda Tablo 7 ve Tablo 8’de Akbank Finansal Durum Tablosundan alınan varlıklar bölümünde 2017 ve 2018 yılları arasında ne kapsamda değişiklikler olduğunu incelenecektir.

2018 yılındaki finansal tablo ile 2017 yılına ait finansal tablo karşılaştırıldığında düzen kapsamında önemli değişiklikler olduğunu görülmektedir. 2017 yılına göre finansal varlıklara ait tablo kısmı daha az bölümlere ayrılmıştır. 2018 yılında 1. bölümde finansal varlıkların sınıflandırılmasında 2017 yılına göre farklılıklar meydana gelmiştir. Yukarda Tablo 7 ve Tablo 8’de TFRS 9 kapsamında finansal varlıkların sınıflandırılmasında oluşan değişiklikleri bu çalışmada “Finansal Varlıkların Sınıflandırılması” başlığı altında açıklanmıştır. 2017 yılında bankalar, toplam vadeye kadar elde tutulan yatırımlar olarak sınıflandırılırken 2018 yılında TFRS 9’ a geçiş ile birlikte toplam itfa edilmiş maliyeti ile ölçülen finansal varlıklar olarak değişmiştir. Diğer bir değişiklik ise, TFRS 9’a geçmeden önce satılmaya hazır finansal varlıklar başlığı altında sınıflandırma yaparken, TFRS 9’un ilk uygulama tarihinden itibaren diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer adı altında tablolara alınmıştır. “Kar veya zararda gerçeğe uygun değer” 2017 ve 2018 yıllarında aynı başlık altında finansal tablolara yansıtılmıştır. Bu değişiklikler aşağıdaki Tablo 9’de yer almaktadır.

Tablo 9. TFRS 9 ile Akbank Finansal Varlıklar Tablosunda Meydana Gelen Değişim

Finansal Varlıklar
İtfa edilmiş maliyet ile ölçülen
Sınıflama öncesi bakiyesi (vadeye kadar elde tutulan)
Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılana sınıflanan
Sınıflama sonrası defter değeri
Gerçeğe uygun değer farkı K/Z yansıtılan
Sınıflama öncesi bakiyesi (alım-satım amaçlı)
Satılmaya hazır finansal varlıklardan sınıflanan
Sınıflama sonrası defter değeri
Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan
Sınıflama öncesi bakiyesi (satılmaya hazır olanlar)
Vadeye kadar elde tutululardan sınıflandırılan
Satılmaya hazır finansal varlık değerlendirme farkı
Gerçeğe uygun değer farkı K/Z yansıtılana sınıflanan
Sınıflama sonrası defter değeri

Kaynak: Akbank, (2018). 31 Aralık 2018 Tarihi İtibarıyla Hazırlanan Kamuya Açıklanacak Konsolide Finansal Tablolar, Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar ile Bağımsız Denetim Raporu, https://www.akbank.com/tr-tr/Documents/3122018_Akbank_Konsolide_Finansal_Tablolar_ve_Dipnotlar.pdf.s.42. (Erişim Tarihi: 20/03/2019)

Yukarda Tablo 7’de 2018 Akbank verilerine bakıldığında 2. Bölümde “Beklenen Zarar Karşılıkları” başlığının geldiği görülmektedir. Bu kapsamı da TFRS 9 standardı ile birlikte finansal tablolara gelen yeni değişikliklerden biri olduğu kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

Diğer bir değişen başlık Tablo 7 2.Bölümde yer alan “Krediler” kısmıdır. Bu kısımda TFRS 9 standardı gereğince krediler mali tablolara alındıktan sonra etkin faiz oranı kullanılarak itfa edilmiş maliyeti ve gerçeğe uygun değerleri göz önüne alınarak ölçülmektedir. (Akbank, 2018).

2017 ve 2018 yılları arasında bir diğer değişim ise bankaların finansal tablolarında yer alan kredi riskine ilişkin açıklamalar kısmına ait kredi derecelendirmedir. Aşağıda Tablo 10’de görüldüğü gibi TFRS 9’a geçiş ile bankalar borçlanma senetleri, hazine bonoları ve diğer bonolar için kredi derecelendirmeyi değerlendirirken farklı başlıklar altında incelemektedir.

Tablo 10. Moody’ Rating Akbank Tablosu

Cari Dönem - 31 Aralık 2018	Gerçeğe Uygun	Gerçeğe Uygun	İtfa Edilmiş Maliyeti İle Ölçülen FV (Net)	Toplam
	Değer Farkı K/Z’A Yansıtılan Fv (Net)	Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan FV (Net)		
Moody’s Rating				
Aaa				
Aa1, Aa2, Aa3				
A1, A2, A3				
Baa1, Baa2, Baa3				
Ba1				
Ba2				
Ba3				
B1, B2, B3				
Toplam				

Önceki Dönem - 31 Aralık 2017	Gerçeğe Uygun D	Satılmaya Hazır	Vadeye Kadar	Toplam
	Farkı K/Z’A Yansıtılan Fv	Finansal Varlıklar	Elde Tutulacak Yatırımlar	
Moody’s Rating				
Aaa				
Aa1, Aa2, Aa3				
A1, A2, A3				
Baa1, Baa2, Baa3				
Ba1				
Ba2				
Toplam				

Kaynak: Akbank, (2018). 31 Aralık 2018 Tarihi İtibarıyla Hazırlanan Kamuya Açıklanacak Konsolide Finansal Tablolar, Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar ile Bağımsız Denetim Raporu, https://www.akbank.com/tr-tr/Documents/3122018_Akbank_Konsolide_Finansal_Tablolar_ve_Dipnotlar.pdf.s.57. (Erişim Tarihi: 20/03/2019).

Bankaların finansal denetim raporlarına bakıldığında TFRS 9 standardı ile “Ertelenmiş Vergi” kapsamında meydana gelen değişimlerden söz edildiği görülmektedir. BDDK’nın 08/12/2004 tarihli genelgesinde vergi mevzuatı uyarınca genel karşılıklar veya serbest karşılık tutarı üzerinden ertelenmiş vergi aktif kaydı yapılmamaktaydı (BDDK, 2004). Buna karşın 20/09/2017 tarihinde yayımlanan “Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ”i tarafından ve TFRS 9 standardı ile birlikte geçici fark teşkil eden beklenen zarar karşılıkları veya genel karşılıklar üzerinden ertelenmiş vergi varlığı hesaplanmaya başlamıştır (Resmigazete, 2017). Fakat ertelenmiş vergi, serbest karşılıklar için hesaplama yapılmamaktadır. Ertelenmiş vergi varlığı hesabı ve ertelenmiş vergi borçları hesabı finansal tablolarda yurt içi ve yurt dışı banka şubesi için ayrı ayrı olarak netleştirilerek gösterilir. Son olarak, 05/12/2017 tarihli Kurumlar Vergi Kanunu’na göre 2018, 2019 ve 2020 yılı vergilendirme dönemleri için Kurumlar Vergisi oranı %20’den %22’ye çıkarılıp ve ilk kez 2018 yılının birinci geçici vergi döneminde uygulanmaya başlamıştır (Resmigazete, 2017). Bankalar TFRS 9’a geçiş ile birlikte ertelenmiş vergi kapsamını, 1. ve 2. Aşamadaki kredi zararları üzerinden hesaplar ve bu hesaplanan etki ilk geçiş esnasında özkaynaklara yansıtılır (Alternatifbank, 2018).

2.1.4. Literatür Taraması

Gökgöz (2019) TFRS 9 standardı ile ilgili yaptığı çalışmada ticari alacaklara ilişkin beklenen kredi zararları üzerinde durmuştur. Bu çalışmanın yapılmasının nedeni; ticari alacaklarda kredi risklerinin nasıl belirleneceğini, bu risklere göre beklenen kredi zararının nasıl hesaplanması gerektiğini ve son olarak bunların nasıl muhasebeleştirileceği hakkındadır. Bu çalışmada bu bahsedilen konular hakkında örnekler vererek açıklama yapılmıştır. İlk olarak, ticari alacaklara göre kredi risk oranlarıyla ilgili örnekler verilmiştir. İkinci olarak, geçmiş dönemlerden alınan son üç yılın üçer aylık dönemlerine ait ticari alacak istatistiksel verilerle vadesi geçmiş ve geçmemiş olarak ayrılmıştır. Daha sonra bu yapılan verilerle ticari alacakların ortalama ağırlıkları belirlenmiştir. Son olarak, vade gruplarına göre matriste ayrı ayrı kredi risk oranları belirlenmiştir.

Fidan (2019) çalışmasında TFRS 9 standardı kapsamında ticari alacaklarda değer düşüklüğü yaklaşımını ele almıştır. Bu yaklaşımı Vergi Usul Kanunu kapsamındaki değer düşüklüğü ile arasındaki benzerlikler ve farklılıklardan bahsedilmiştir. Ayrıca finansal tablolar üzerindeki etkileri örnek bir uygulama ile

incelenmiştir. Bu çalışma ile TFRS 9 ve Vergi Usul Kanunu arasındaki farklılıkların tamamen anlaşılması ile diğer yapılacak çalışmalar için yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Taşkın ve Turanlı (2019), TFRS 9 standardının bankacılık üzerindeki etkisini temerrüt olasılığı açısından bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma kapsamında temerrüt olasılığını hesaplamak için lojistik regresyon ve gerçek veri seti kullanılmıştır. Davranışsal bir modelleme geliştirmeye hedeflemiştir. Çünkü modelin hedef müşteri tabanı, bankayla 6 aydan fazla belli bir geçmişi ve kredi riski olan kurumsal müşterilerdir. 2011 ve 2015 arasındaki veriler baz alınmıştır. Modellemeye oluştururken aynı temerrüt olayı birden fazla kaydedildiği için çoklama sorunu meydana gelmiştir. Bu soruna neden olan temerrütleri iki aşamalı eleme işlemi yapıldıktan sonra geri kalanlarla ile model kurulmuştur. Geliştirilen model hem beklenen kredi zararı hesaplamaları hem de risk yönetimi için kullanılabilir. Kredi kalitesi, geliştirilen temerrüt olasılıkları derecelendirme notuna dönüştürerek açıkça tanımlanabilir. Böylelikle, bankalar, kredi kalitesinin düşük olduğu kredilerde daha erken işlem yapabilir ve kredilerin teminatlandırılması olasılığını artırabilir.

Fidan (2018) bu çalışmada TFRS 9 standardındaki 3 temel yaklaşımdan biri olan satın alındığında ya da oluşturulduğunda kredi değer düşüklüğü bulunan finansal varlıklar yaklaşımını kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu yaklaşımın sabit getirili menkul kıymetler uygulanacağını faiz gelirinin ve dönem sonunda değer artış kazancının/kaybının nasıl hesaplanıp mali tablolara alınacağı örnek bir uygulama üzerinde açıklanmıştır. Ayrıca TMS 39 standardı ile arasında ki farklardan söz edilmiştir. Bu çalışmada ele alınan yaklaşımın ömür boyu beklenen kredi zararı üzerinden hesaplanacağı için TMS 39 standardından daha çok değer düşüklüğü kaybı ayrılacağı belirtilmiştir.

Aytürk (2016), TFRS 9 kapsamındaki değer düşüklüğü modelinin bankalar üzerindeki etkisini incelemiştir. Beklenen kredi zararının nasıl hesaplanacağı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra 12 aylık beklenen kredi zararının hesaplanmasını örnek bir uygulama anlatmıştır. Ayrıca bu değer düşüklüğü kapsamının bankalarda oluşturacak etkisini tek tek başlıklar altında açıklamıştır.

Fındık (2016) çalışmasında TFRS 9 standardındaki finansal varlıkların sınıflandırılması, ölçüm esasları ve değer düşüklüğü kapsamı ele alınmıştır. Finansal varlıklara dair muhasebe uygulamaları örnekleriyle açıklama yapılmıştır. Bunlar;

hazine bonusu, alacak senedi, hisse senedi, gerçeğe uygun değer farkının diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ölçülmesi, itfa edilmiş maliyet üzerinden ölçülen değer düşüklüğü, etkin faiz yöntemi, teslim tarihi ve ticari işlem tarihi hesaplamaları ile ilgili örneklerdir.

Akgemci (2014) yılında yaptığı çalışmada TFRS 9 standardındaki değerlendirme ölçüleri kavramı ile dönem sonundaki finansal borçların değerlendirme işlemlerinin yapılması ve bu değerlendirme sırasında muhasebe tutarsızlığının önemi üzerinde durmuştur. Bu çalışmada IMKB’de işlem gören şirketler üzerinde inceleme yapılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda ise şirketlerin TFRS 9 standardını uygulamadıklarını ve muhasebe tutarsızlığını dikkate almadıkları görülmüştür.

3. BÖLÜM

TFRS 9 FİNANSAL ARAÇLAR STANDARDI'NIN TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT BANKALARINA OLAN ETKİSİNİN ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

TFRS 9 standardının gelmesi ile finansal tablolardaki muhasebesel veriye ve kuruluşlardaki özellikle bankalar ve finansal kurumlardaki veriye olan bakış açısını değiştirmiştir. TFRS 9 standardıyla birlikte meydana gelen değişiklikler ile finansal tablolarda bazı gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu araştırma 2018 yılının başından itibaren olan hesap dönemleri için geçerli olmaya başlayan TFRS 9 standardının bankaların ilk uygulamada finansal tablolarına etkisini belirleme amacıyla yapılmıştır. Yapılan literatür taraması ile TFRS 9 standardı ile ilgili kapsamlar incelenip, Bankacılık ve Denetleme Kurulu'nda yer alan mevduat bankalarından bağımsız denetimden geçmiş konsolide ve analize uygun verilere sahip olan bankalar seçilmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Seti

Bu çalışma kapsamındaki bankalara BDDK'nın internet sitesinden ulaşılmıştır. Çalışma için Türkiye'de faaliyet gösteren mevduat bankaları verilerinden yararlanılmıştır. BDDK'nın sitesinde 32 tane mevduat bankası mevcuttur. Bu mevduat bankalarından TFRS 9 kapsamında bağımsız denetimden geçmiş ve konsolide finansal tablolara sahip olanlar üzerinden analiz yapılmıştır. Bankaların TFRS 9 kapsamında oluşturulan finansal tablolarından; “finansal varlıkların sınıflandırması ve ölçmesi”, “TFRS 9'da öngörülen zarar modeline uygun olarak ölçülen yeni beklenen zarar karşılıkları”, “değer ayarlamaları ve kredi karşılıkları değişimine ilişkin bilgiler” ve “sektörlere göre ayrılan kredi karşılıkları” adı altında incelenen kalemleri alınmıştır. Bu dört kalem altında yer alan verilere göre TFRS 9 standardının etkilerine bakılmıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren 32 adet mevduat bankası içerisinde bu çalışma kapsamındaki kalemlere uygun olan 18 adet mevduat bankasına ait verilerden yararlanılmıştır. Bu seçilen 18 bankanın 2017 dönem sonu verileri ile 2018 dönem başı açılış verileri alınıp TFRS 9 standardının finansal tablolardaki etkisi yatay analiz hareketli baz yıl yöntemi ile incelenmiştir (Subramanyam ve Wild, 2014). Karşılaştırmalı finansal tablolar analizi (yatay analiz) adından da anlaşılacağı gibi, ardışık yıllar boyunca iki veya daha fazla döneme ait çeşitli finansal tablo sonuçlarını

kıyaslayarak zaman içinde elde edilen sonuçlardaki değişimin incelenmesini sağlayan bir analiz sistemidir. Bu analiz sisteminde (Muhasebesitesi, 2014);

- Belirtilen dönemler kapsamında eğer ilk yılda bir rakam belirtilmemiş fakat ikinci yılda bir rakam varsa, herhangi bir yüzdesel değişim (--) yazılmayacaktır.
- Belirtilen dönemler kapsamında eğer finansal tabloda ilk yılda bir rakam var fakat ikincisinde bir rakam belirtmemişse, yüzdesel değişim -100 olarak yazılır.
- Belirtilen dönemler kapsamında ikinci yıl ilkinin iki katı ise yüzdesel değişim +100 olarak yazılır.
- Belirtilen dönemler kapsamında birinci ve ikinci yıllar arasında bir değişim olmamış ise yüzdesel değişim 0 olarak belirtilecektir.

Yatay analiz hareketli baz yıl yöntemini kullanırken aşağıdaki formülden yararlanılarak hesap yapılır (Toner, 2016):

$$\frac{\text{İkinci yıl tutarı (Cari Dönem)} - \text{Birinci yıl tutarı (Önceki Dönem)}}{\text{Birinci Yıl Tutarı (Önceki Dönem)}} \times 100$$

Bu çalışma için seçilen 18 adet mevduat bankasının finansal tablolarından, TFRS 9 kapsamına göre incelenen kalemlerin verilerinden faydalanarak yukarıdaki formül ile analiz yapılmıştır. Bu hesaplanan yüzdesel değişimler tablolarda gösterilmiştir. Bu veriler belirtilen dönemler içerisinde karşılaştırılarak oluşan yüzdesel değişimin ne yönde değiştiği belirlenmiştir.

3.3. Araştırma Kapsamında Kullanılan Mevduat Bankaları

Belirlenen dönemler kapsamında BDDK'dan alınan mevduat bankalarının bağımsız denetimden geçmiş konsolide finansal raporlara ve çalışma için kullanılacak verilere uygun ulaşılan 18 tane banka çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Bu bankalar Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Çalışma Kapsamında Kullanılan Bankalar

*	Çalışma Kapsamında Kullanılan Bankalar
1	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
2	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.
3	TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.
4	AKBANK T.A.Ş.

5	ANADOLUBANK A.Ş
6	FİBABANKA A.Ş.
7	ŞEKERBANK T.A.Ş.
8	TURKİSH BANK A.Ş.
9	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.
10	TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş. QNB FİNANSBANK A.Ş.
11	ALTERNATİFBANK A.Ş.
12	ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.
13	BURGAN BANK A.Ş.
14	DENİZBANK A.Ş.
15	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.
16	HSBC BANK A.Ş.
17	ICBC TURKEY BANK A.Ş.
18	QNB FİNANSBANK A.Ş.

3.4. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın amacı TFRS 9'un aşağıda yer alan hususlar çerçevesinde bankaların finansal tablolarını nasıl etkilediğini tespit etmektir:

TFRS 9 standardı ile meydana gelen değişimlerden biri olan “Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi” kapsamıdır. Bu kapsam ilk kez mali tablolara alınması sırasında her bir finansal varlık üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar; kar veya zararda gerçeğe uygun değer, diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer ve itfa edilmiş maliyettir. TFRS 9 standardı ile kullanılmaya başlayan bu üç sınıflandırmanın çalışma kapsamında seçilen bankaların verilerinden alınarak yüzdesel değişim tutarlarına bakılmıştır.

TFRS 9 standardındaki bir diğer değişim ve en önemlisi olan değer düşüklüğü karşılığı kapsamıdır. Bu değer düşüklüğü karşılığı üç aşamalı bir model altında muhasebeleştirilmektedir. Bunlar; 1. Aşama Krediler, 2. Aşama Krediler ve 3. Aşama Krediler adı altında geçmektedir. TFRS 9'un bankalarda uygulanmasıyla finansal tablolarda yer alan bu üç aşamanın yüzdesel değişim tutarlarındaki değişimler incelenmiştir.

Ayrıca bu çalışmada kullanılan diğer bir kalem Yeni Karşılıklar Yönetmeliğindeki “Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama)” ve “Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama)” kapsamlarıdır. Bu karşılıkların bankaların mali tablolardaki verilerine göre yüzdesel değişim tutarları hesaplanarak etkilerine bakılmıştır.

Son olarak çalışma kapsamında bankaların finansal tablolarındaki sektörel bazda kredi risk değişimlerine bakılmıştır. Bu kalem TFRS 9 kapsamı içerisinde bankaların finansal tablolarından “Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama), “Temerrüt (Üçüncü Aşama)” ve “Beklenen Zarar Karşılıkları” başlıkları altında yer alan verilerle sektörel olarak yüzdesel dağılımları oluşturulmuştur.

3.5. Analiz Sonuçları ve Değerlendirme

Çalışma kapsamında araştırılan kalemler içerisinde yer alan “Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları” üç ayrı Tablo altında gösterilmiştir. Finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesi kapsamı TFRS 9 standardında meydana gelen değişimlerden biridir. 2018 yılının başından itibaren bu kapsam altında yapılan değişimler bankaların finansal tablolarında “Gerçeğe uygun değer farkı K/Z yansıtılan”, “Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan” ve “İtfa edilmiş maliyet üzerinden” olarak üç başlık altında gösterilir. Bu üç içeriği mevduat bankaların konsolide finansal raporlarından 2017 dönem sonu verileri ve 2018 dönem başı açılış verileri ile yapılan karşılaştırma sonucu yüzdesel değişimleri verilmiştir. Bu yüzdesel değişimler aşağıda verilen formüldeki verilerle hesaplanmıştır.

$$\frac{\text{TFRS 9 Sonrası (1 Ocak 2018)} - \text{TFRS 9 Öncesi (31 Aralık 2017)}}{\text{TFRS 9 Öncesi (31 Aralık 2017)}} \times 100$$

Aşağıdaki Tablo 12’ de ilk olarak “Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Tutarının Değişim Yüzdesi (%)” verilmiştir.

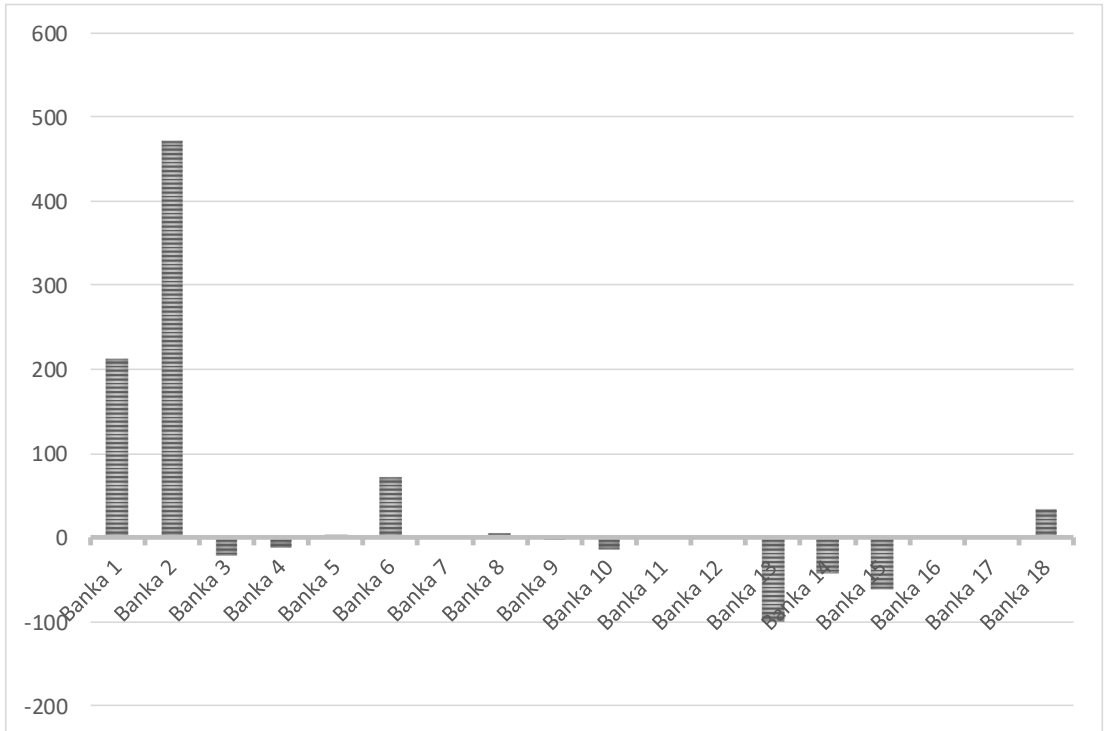
Tablo 12. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları- Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yansıtılan Tutarının Değişim Yüzdesi (%)

BANKALAR	Gerçeğe uygun değer farkı K/Z yansıtılan tutarın değişimi %
BANKA 1	212,75
BANKA 2	471,93
BANKA 3	-20,73
BANKA 4	-13,00
BANKA 5	2,89

BANKA 6	72,18
BANKA 7	0,00
BANKA 8	5,19
BANKA 9	-2,21
BANKA 10	-14,82
BANKA 11	0,00
BANKA 12	0,00
BANKA 13	-100,00
BANKA 14	-42,90
BANKA 15	-62,34
BANKA 16	0,00
BANKA 17	0,00
BANKA 18	33,37

Aşağıdaki Şekil 1’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının gerçeğe uygun değer farkı kar ve zarara yansıtılan tutar değerlerinde değişim yüzdelere ait grafik dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 1. Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z İçin Yüzdesele Değişim Grafiği

Yukarıdaki Tablo 12’de ve Şekil 1’de TFRS 9 standardının gelmesi ile bankaların Gerçeğe uygun değer farkı K/Z yansıtılan tutarlarında oluşan yüzdesel değişimler verilmiştir. Bu seçilen 18 tane mevduat banka içerisinde 6’sı pozitif (+) yönde bir değişim göstermektedir. Diğer bankalardan 6 tanesinde negatif (-) yönlü bir değişim oluşmuştur. 5 adet banka da ise 2017 dönem sonu değerleri ile 2018 dönem başı açılış değerleri aynı girildiği için yüzdesel değişim tutarı 0’dır. Banka 13’de ise belirtilen yıllarda finansal tabloda da ilk yıl bir değer belirtilmiş iken diğer ikinci yıl bu kapsam karşısında bir değer girilmediği için yüzdesel değişim tutarı -100 olarak yazılmıştır. Bu sınıflandırma kapsamının yukarıdaki tüm bankalara etkisine bakıldığında pozitif ve negatif yönde değişim gösteren bankaların sayısı eşit çıkmıştır. Bu incelenen kapsamda azalmalar daha küçük bir tutarda olduğu görülür. Fakat artışlar daha büyük bir tutarda değişim göstermiştir. Özellikle, Banka 1 ve Banka 2’de belirgin artışlar oluşmuştur.

Aşağıdaki Tablo 13’de ikinci kalem olan “Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdesi (%)” yer verilmiştir.

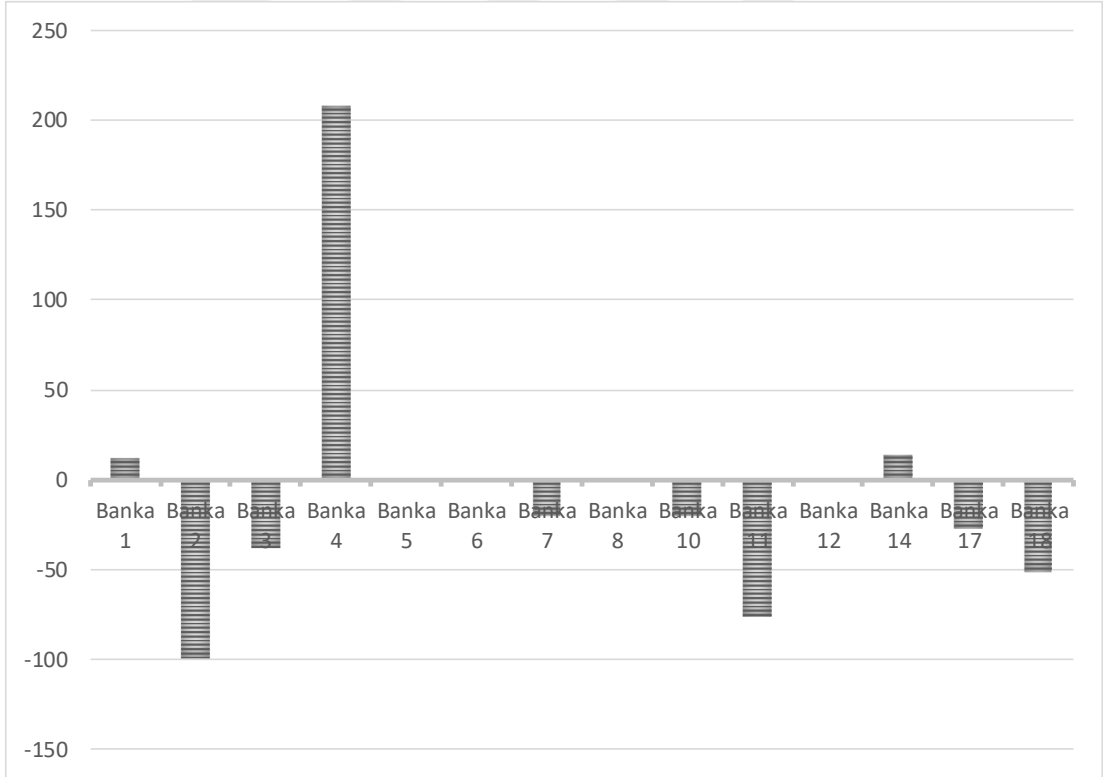
Tablo 13. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Tutarın Değişim Yüzdesi (%)

BANKALAR	Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan tutarın değişimi %
BANKA 1	11,64
BANKA 2	-99,51
BANKA 3	-37,79
BANKA 4	207,39
BANKA 5	-0,06
BANKA 6	-0,89
BANKA 7	-20,00
BANKA 8	-1,06
BANKA 9	--
BANKA 10	-20,06
BANKA 11	-76,01

BANKA 12	0,00
BANKA 13	--
BANKA 14	13,96
BANKA 15	--
BANKA 16	--
BANKA 17	-27,70
BANKA 18	-51,46

Aşağıdaki Şekil 2’de, yukarıdaki tabloda yer alan 18 mevduat bankasının gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan tutar değerlerinde değişim yüzdelere ait grafik dağılımı verilmiştir.

Şekil 2. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelir İçin Yüzdesel Değişim Grafiği

Yukarıdaki Tablo 13 ve Şekil 2’de ise gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan kapsamının 18 adet mevduat bankasının verilerine göre yapılan analiz sonucu değişimleri görülmektedir. Bu sınıflandırma kapsamı daha önce “satılmaya hazır olan finansal varlıklar” adı altında finansal tablolarda geçmekteydi. 2018 ile dönem başı itibariyle sınıflama sonrası gerçeğe uygun diğer kapsamlı gelire yansıtılan finansal varlıklar olarak yer almıştır. Bu analiz sonuçlarına göre 3 adet banka da pozitif (+) yönlü bir değişim olmuştur. 10 adet bankada ise bunun tam tersine negatif (-) yönlü bir değişim meydana gelmiştir. Bu kapsam altında negatif yönde değişim gösteren bankalar daha fazladır. Ancak, pozitif yönde değişim gösteren bankalar içerisinde Banka 4’de belirgin yüzdesel artış olduğu görülür. Banka 12’de 2017 dönem sonu değerleri ile 2018 dönem başı açılış değerleri aynı olduğu değişim tutarı 0 olarak gösterilmiştir. Diğer 4 banka da ise belirtilen yıllar kapsamında finansal tablolara bakıldığında bu incelenen kapsam karşısında ikinci yıl için bir değer belirtilmiştir. Ancak, ilk yıl için herhangi bir değer gösterilmediği için Tablo 13’de yüzdesel değişim tutarı yazılmamış ve “--” ifadesi kullanılmıştır. Bu gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan sınıflandırma kapsamının bankaların çoğunluğunda negatif yönde bir değişim yarattığı görülür.

Aşağıdaki Tablo 14’de üçüncü kalem olan “İtfa Edilmiş Maliyet Tutarındaki Değişim Yüzdesi (%)”ne yer verilmiştir.

Tablo 14. Finansal Varlıkların Sınıflandırılması ve Ölçülmesi İle İlgili Analiz Sonuçları- İtfa Edilmiş Maliyet Tutarındaki Değişim Yüzdesi (%)

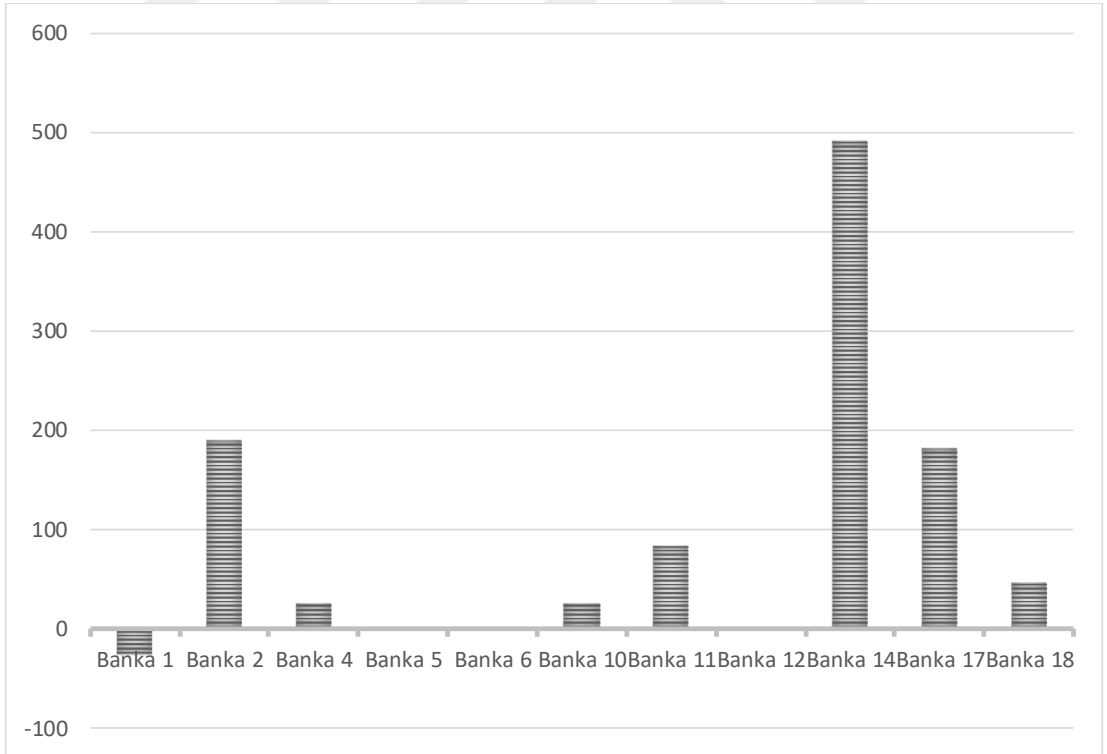
BANKALAR	İtfa edilmiş maliyet tutarındaki değişim %
BANKA 1	-26,09
BANKA 2	188,99
BANKA 3	--
BANKA 4	24,58
BANKA 5	0,00
BANKA 6	0,00
BANKA 7	--
BANKA 8	--
BANKA 9	--

BANKA 10	24,80
BANKA 11	83,82
BANKA 12	0,00
BANKA 13	--
BANKA 14	489,95
BANKA 15	--
BANKA 16	--
BANKA 17	180,94
BANKA 18	45,67

Aşağıdaki Şekil 3’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının itfa edilmiş maliyet tutarındaki değerlerinde değişim yüzdelere ait grafik dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 3. İtfa Edilmiş Maliyet İçin Yüzdesele Değişim Grafiği

Yukarıdaki Tablo 14 ve Şekil 3’de itfa edilmiş maliyet için 18 adet mevduat bankasının verilerine göre yapılan analiz sonucu TFRS 9 standardının etkileri her banka için farklı olmuştur. Bu sınıflandırma kapsamı daha önce “vadeye kadar elde tutulan” adı altında finansal tablolarda geçmekteydi. 2018 ile dönem başı itibariyle sınıflama sonrası itfa edilmiş maliyet olarak yer almıştır. Bu sınıflandırmanın etkisi ile 7 adet banka da pozitif (+) yönlü bir değişime rastlanmıştır. Bu bankalar içerisinde Banka 2, Banka 14 ve Banka 17 için artışlar büyük tutarda olmuştur. Fakat bu bankalardan sadece birinde negatif (-) yönlü bir değişim meydana gelmiştir. 3 tane bankada ise 2017 dönem sonu değerleri ile 2018 dönem başı açılış değerleri aynı olduğu değişim tutarı 0’dır. Diğer kalan 7 tane banka da belirtilen yıllar içerisinde finansal tablolara bakıldığında bu incelenen kapsam karşısında ikinci yıl için bir değer belirtilmiştir. Ancak, ilk yıl için herhangi bir değer gösterilmediği için Tablo 14’de yüzdesel değişim tutarı yazılmamıştır. Bu sınıflandırma kapsamının etkisi ise tüm bankaların büyük çoğunluğunda pozitif yönde bir değişim olmuştur.

TFRS 9 kapsamında meydana gelen değişimler bir diğeri ve en önemlisi olan yeni değer düşüklüğü modelidir. Aşağıdaki Tablo 15 ve Tablo 16’da “TFRS 9 Öngörülen Zarar Modeline Uygun Olarak Ölçülen Yeni Beklenen Zarar Karşılıkları İle İlgili Analiz Sonuçları” adı altında karşılaştırma analizi yapılmıştır. Bu değişim finansal varlıkların mali tablolara ilk alındıkları andan itibaren kredi kalitesindeki değişime bağlı olarak 3 aşamalı değer düşüklüğü modelini oluşturmuştur. Bu değer düşüklüğü kapsamını bankaların verilerinden alınan değerlerle yüzdesel değişimleri verilmiştir. Bu veriler bankaların 2017 dönem sonu değerleri ile 2018 dönem başı açılış değerleri arasındaki rakamların farkı sonucu hesaplanan yüzdesel değişimlerdir. Bankaların finansal tablolarına bakıldığında bu kapsam hem krediler hem de gayri nakdi krediler olarak ayrılmıştır. Tablo 15 ve Tablo 16 için yüzdesel değişimler aşağıda verilen formüldeki verilerle hesaplanmıştır.

$$\frac{TFRS 9 Sonrası (1 Ocak 2018) - TFRS 9 Öncesi (31 Aralık 2017)}{TFRS 9 Öncesi (31 Aralık 2017)} \times 100$$

Tablo 15. TFRS 9 Öngörülen Zarar Modeline Uygun Olarak Ölçülen Yeni Beklenen Zarar Karşılıkları İle İlgili Analiz Sonuçları- Krediler

BANKALAR	1. Aşama Krediler	2. Aşama Krediler	3. Aşama Krediler
BANKA 1	-28,13	1868,61	-13,03
BANKA 2	167,80	4450,17	9,84
BANKA 3	17,57	163,29	68,93
BANKA 4	-52,12	211,10	-1,65
BANKA 5	-31,57	2735,29	4,40
BANKA 6	10,91	395,16	-0,65
BANKA 7	112,24	2142,85	103,92
BANKA 8	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 9	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 10	-8,90	392,86	-3,62
BANKA 11	203,91	1768,56	30,97
BANKA 12	-87,44	-38,14	-14,37
BANKA 13	-65,28	196,15	-5,64
BANKA 14	-40,52	869,81	2,07
BANKA 15	-45,12	151,46	-6,31
BANKA 16	-51,24	630,62	7,29
BANKA 17	-1,73	196,27	-15,74
BANKA 18	-1,89	156,78	-9,94

Tablo 15’de bankaların finansal tablolarındaki krediler kısmında TFRS 9 ile gelen 3 aşama modelinin 18 tane mevduat bankasında etkisi görülmektedir. İlk olarak, 1. Aşama Krediler, finansal tablolara ilk kayda alımdan bir sonraki raporlama dönemine kadar kredi riskinde önemli bir artış belirtisi olmayan düşük kredi riskine sahip finansal varlıklardır. Tablo 15 ve Şekil 4’de 1. Aşamının etkisi incelendiğinde 18 tane mevduat bankası içerisinde 11 banka için negatif (-) yönlü bir etki yarattığı görülmektedir. Fakat 5 adet banka için ise pozitif (+) yönlü bir etki yaratmıştır. Banka 8 ve Banka 9’un finansal tabloları incelendiğinde bu aşamalar için veriler yer almadığı için hesaplanamamıştır. Sonuç olarak 1. Aşama kredilerin etkisi bankaların

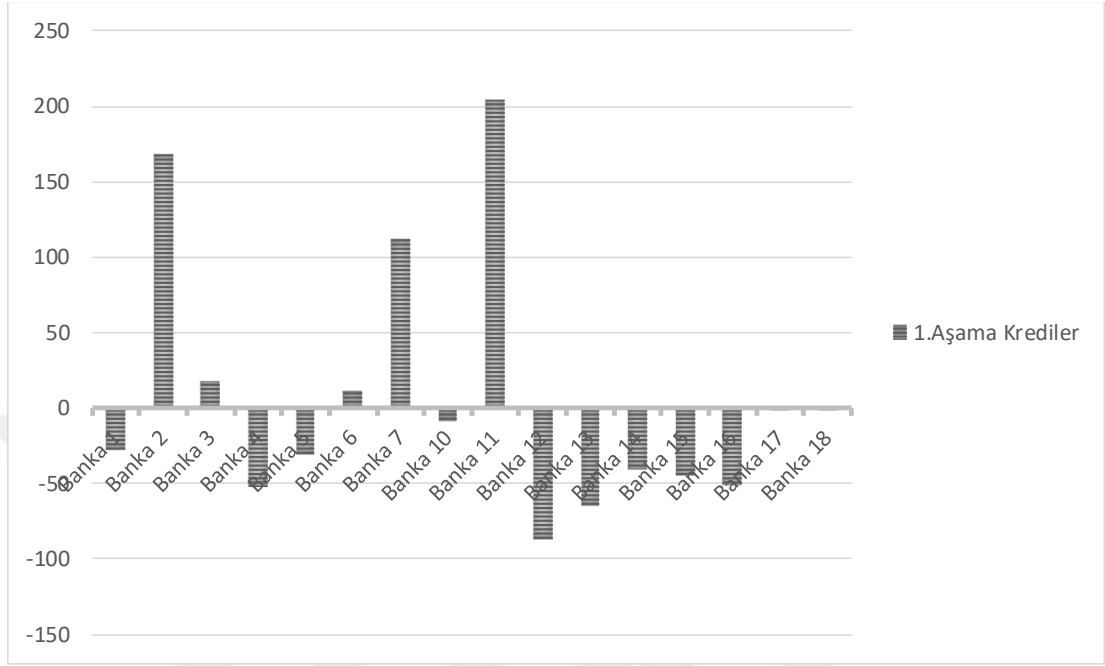
çoğunluğunda negatif yönde etki yarattığı görülmüştür. Fakat pozitif yönde etki gösteren bankalardan; Banka 2, Banka 7 ve Banka 11’de belirgin bir artış görülmektedir.

Diğer bir aşama olan, İkinci Aşama krediler Tablo 15 ve Şekil 5’de yer almaktadır. 2. Aşama Krediler ise kredi riskinde önemli bir artış gösteren ve ortaya çıkan kredi kalitesinin düşük olmadığı finansal varlıkları içeren kısımdır. Kredi riski orta ve yüksek arasında finansal varlıklardır. Bu çalışma kapsamında incelenen 18 tane mevduat bankasından 15’inin finansal tablolarındaki değerlerinde pozitif (+) yönlü bir artış meydana gelmiştir. Ancak, analiz sonucu bu 2. Aşamamın sadece Banka 12 için negatif (-) bir etki yarattığı görülmektedir. Diğer kalan Banka 8 ve Banka 9 için finansal tablolarda değer olmadığı için hesaplanamamıştır. 2. Aşama kredilerin etkisi diğer aşamalara göre tüm bankaların çoğunluğunda pozitif yönlü bir değişim meydana getirmiştir.

Son olarak Tablo 15 ve Şekil 6’da yer alan 3. Aşama Krediler, kredinin değer düşüklüğüne uğradığı konusunda nesnel bir kanıtı olan finansal varlıklardır. Diğer bir deyişle, finansal raporlama dönemi sonu itibariyle 1. Aşama ve 2. Aşamada yer alan şartların dışında kalan finansal varlıklardır. Bu 3. aşamamın çalışma kapsamında mevcut olan 18 bankaya etkisine bakıldığında 9 banka için negatif (-) yönde bir değişime neden olmuştur. Buna rağmen, 7 adet banka için pozitif (+) yönlü bir değişim olmuştur. Banka 8 ve Banka 9 için finansal tablolarda değer olmadığı için hesaplanamamıştır. Bu aşama da pozitif yönde değişim gösteren bankalar içerisinde Banka 3, Banka 7, Banka 11’de diğer bankalara göre önemli artışlar meydana gelmiştir.

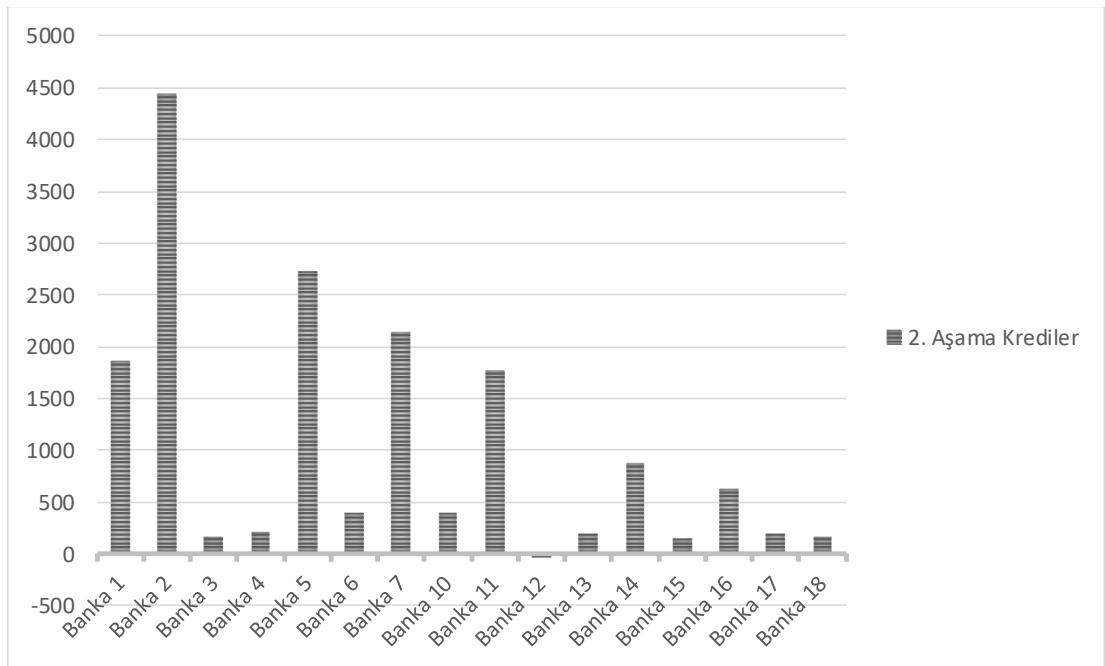
Aşağıdaki Şekil 4’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının 1. Aşama Kredilere ait verilerine göre grafik dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 4. 1. Aşama Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı

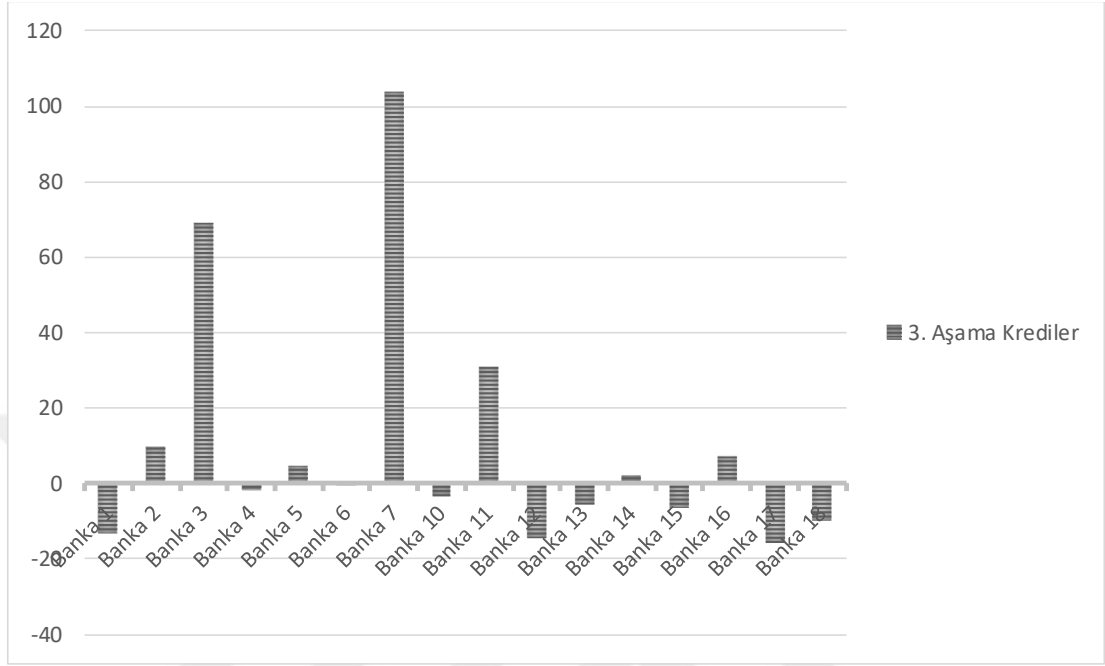
Aşağıdaki Şekil 5’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının 2. Aşama Kredilere ait verilerine göre grafik dağılımı verilmiştir.

Şekil 5. 2. Aşama Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı

Aşağıdaki Şekil 6’da görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının 3. Aşama Kredilere ait verilerine göre grafik dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 6. 3. Aşama Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı

Tablo 16’da ise “TFRS 9 Öngörülen Zarar Modeline Uygun Olarak Ölçülen Yeni Beklenen Zarar Karşılıkları İle İlgili Analiz Sonuçları” kısmının gayrinakdi krediler için incelenen bölümüdür. Bu Bölümde 1. ve 2. Aşama gayrinakdi krediler bir arada yer alırken 3. Aşama ayrı olarak incelenmiştir.

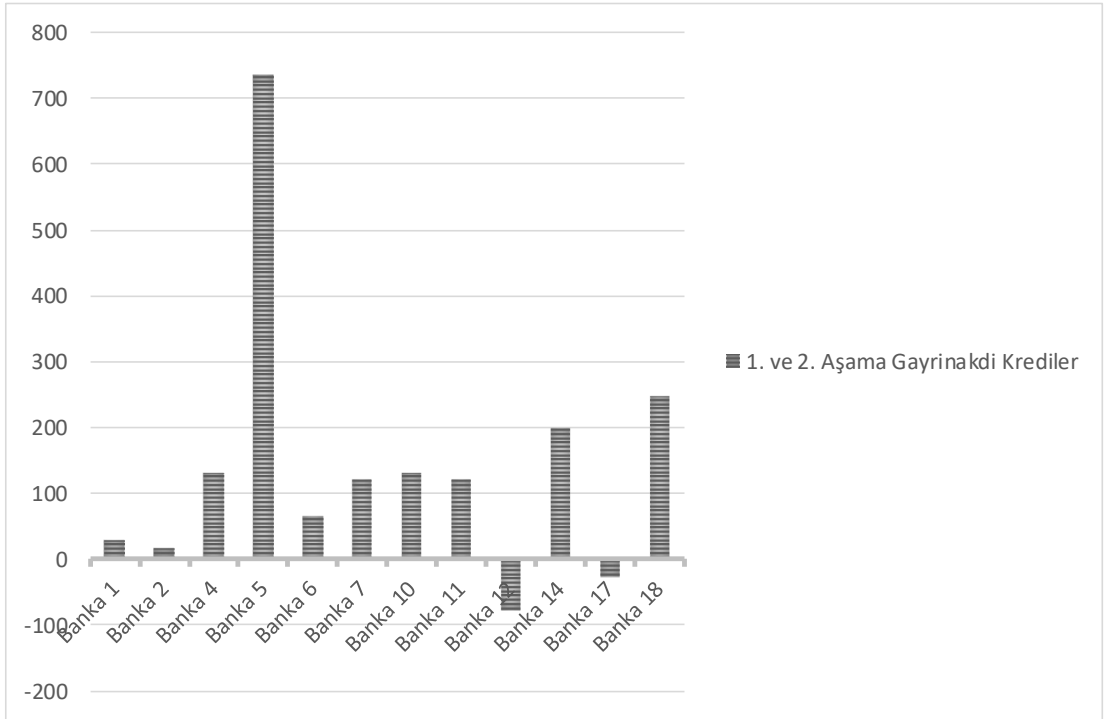
Tablo 16. TFRS 9 Öngörülen Zarar Modeline Uygun Olarak Ölçülen Yeni Beklenen Zarar Karşılıkları İle İlgili Analiz Sonuçları- Gayrinakdi Krediler

BANKALAR	1. ve 2. Aşama Gayrinakdi Krediler	3. Aşama Gayrinakdi Krediler
BANKA 1	28,49	-10,66
BANKA 2	15,97	2,26
BANKA 3	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 4	130,99	-54,36
BANKA 5	736,86	-0,30
BANKA 6	64,19	-68,31
BANKA 7	121,75	18,67

BANKA 8	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 9	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 10	130,73	-83,56
BANKA 11	121,11	-22,90
BANKA 12	-77,14	23,31
BANKA 13	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 14	198,65	-55,29
BANKA 15	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 16	Hesaplanamadı	Hesaplanamadı
BANKA 17	-27,97	137,04
BANKA 18	247,46	-79,97

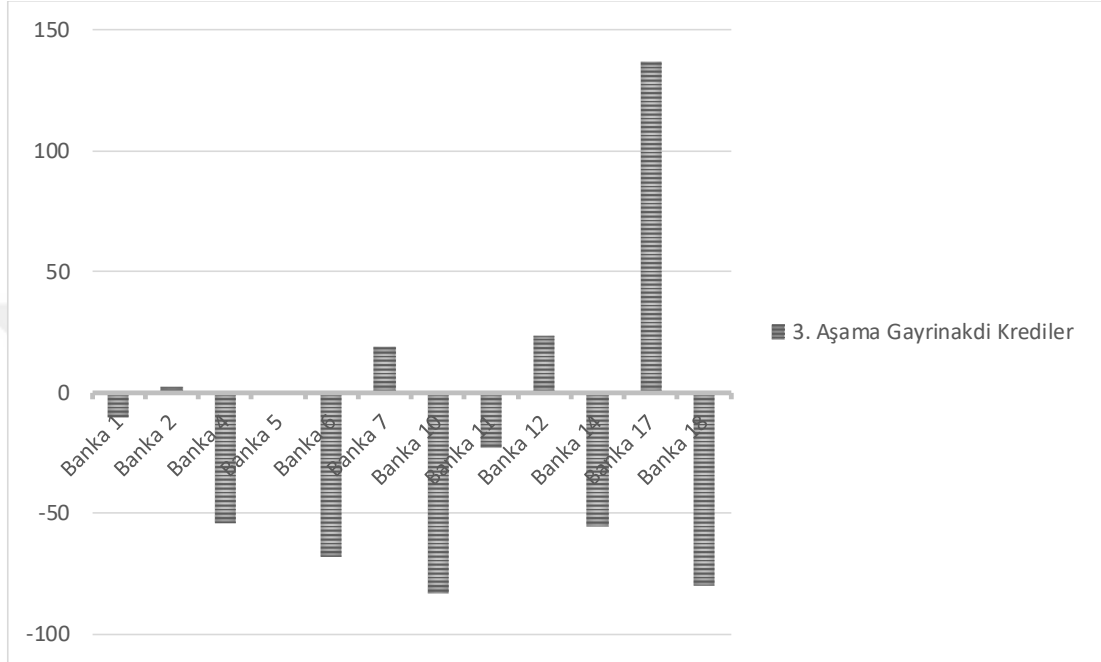
Aşağıdaki Şekil 7’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının 1. ve 2. Aşama Gayrinakdi Kredilere ait verilerine göre grafik dağılımı verilmiştir.

Şekil 7. 1. ve 2. Aşama Gayrinakdi Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı

Aşağıdaki Şekil 8’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının 3. Aşama Gayrinakdi Kredilere ait verilerine göre grafik dağılımı verilmiştir.

Şekil 8. 3. Aşama Gayrinakdi Kredilere Ait Beklenen Zarar Karşılığının Grafik Dağılımı

Şekil 7’de ilk olarak 1. Ve 2. Aşama gayri nakdiler kapsamının etkisine bakıldığında 10 adet mevduat bankasına pozitif (+) yönde olduğu görülür. Buna karşın, 2 adet banka için negatif (-) yönlü bir değişim olmuştur. Şekil 8’deki 3. Aşama gayrinakdi kredilerin etkisine bakıldığında ise 1. Aşama ve 2. Aşamaya göre pozitif (+) yönde değişim gösteren 4 banka vardır. Fakat 3. Aşama kredilerde 9 adet bankada negatif (-) yönde bir değişim oluşmuştur. Diğer kalan 6 bankada bu üç aşama için karşılığı finansal tablolarda bir değer olmadığı için hesaplanamamıştır. 3. Aşama krediler de azalmalar daha büyük bir tutarda olduğu görülür. Fakat artışlar daha küçük bir tutarda değişim göstermektedir.

Tablo 17’de “Değer Ayarlamaları ve Kredi Karşılıkları Değişimine İlişkin Analiz Sonucu” kapsamında bir inceleme yapılmıştır. Bu Tablo 17’de çalışma kapsamında mevcut 18 tane mevduat bankasının finansal tablolarından alınan ve TFRS 9 ile değişen “Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama)” ve “Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama)” yer almaktadır. Bu iki kalemin her mevduat bankasının finansal tablolarından alınan değerlerle yapılan analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 17’de gösterilmektedir.

Tablo 17. Değer Ayarlamaları ve Kredi Karşılıkları Değişimine İlişkin Analiz Sonucu

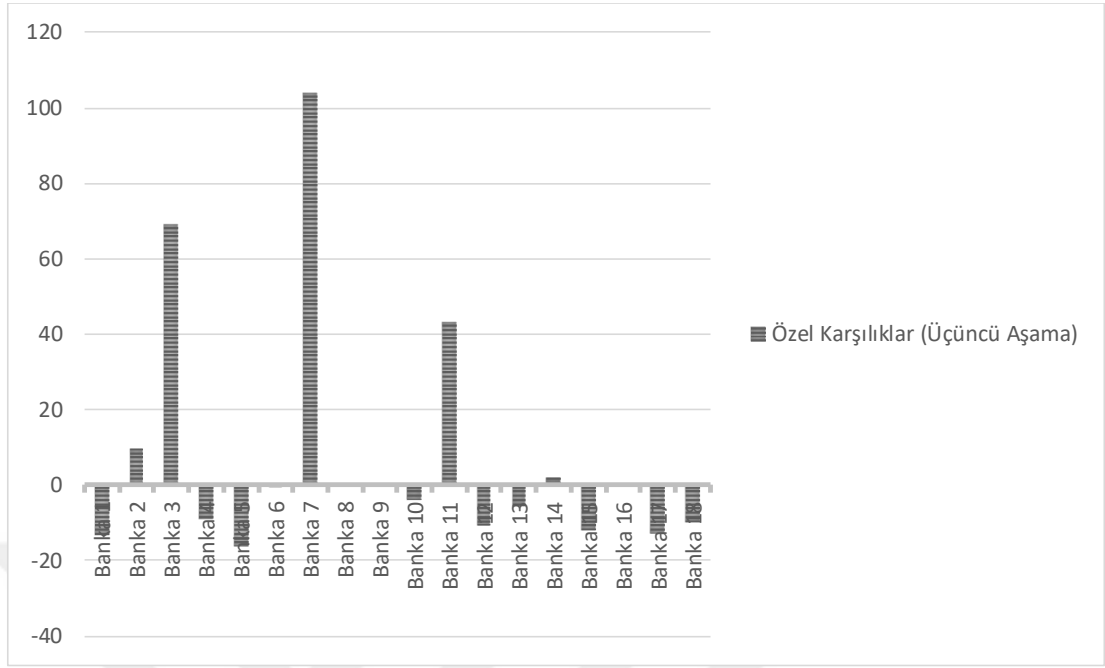
BANKALAR	Ozel Karşılıklar (üçüncü aşama)	Genel Karşılıklar (birinci ve ikinci aşama)
BANKA 1	-13,03	26,46
BANKA 2	9,84	892,01
BANKA 3	68,93	48,54
BANKA 4	-8,87	-44,10
BANKA 5	-16,08	39,48
BANKA 6	-0,65	53,01
BANKA 7	103,92	328,53
BANKA 8	0,00	0,00
BANKA 9	0,00	0,00
BANKA 10	-3,74	64,38
BANKA 11	43,41	538,03
BANKA 12	-10,90	-86,97
BANKA 13	-5,64	-41,89
BANKA 14	1,87	76,88
BANKA 15	-11,89	30,45
BANKA 16	0,00	-5,67
BANKA 17	-12,63	17,83
BANKA 18	-9,94	34,04

Tablo 17 için yüzdesel değişimler aşağıda verilen formüldeki verilerle hesaplanmıştır.

$$\frac{TFRS 9 Sonrası (1 Ocak 2018) - TFRS 9 Öncesi (31 Aralık 2017)}{TFRS 9 Öncesi (31 Aralık 2017)} \times 100$$

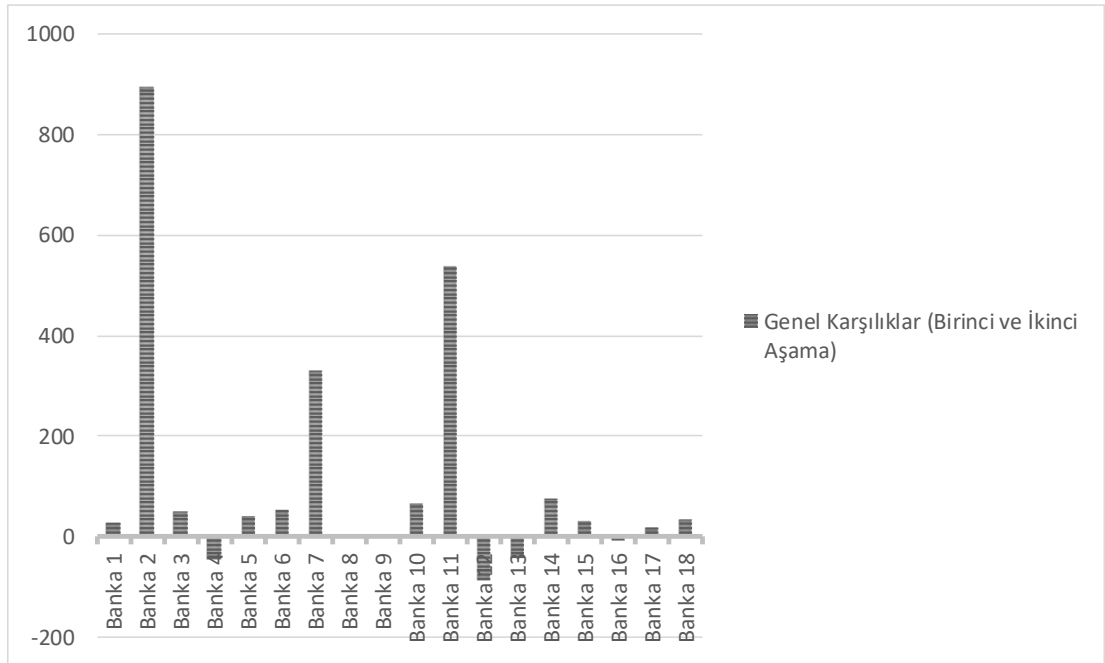
Aşağıdaki Şekil 9’de görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama) ait verilerine göre grafik dağılımı verilmiştir.

Şekil 9. Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama) Verilerine Göre Grafik Dağılımı

Aşağıdaki Şekil 10’da görüldüğü gibi, yukarıdaki tablodaki 18 mevduat bankasının Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama) ait verilerine göre grafik dağılımı verilmiştir.

Şekil 10. Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama) Verilerine Göre Grafik Dağılımı

İlk olarak, yukarıdaki Tablo 17 ve Şekil 9’da “Özel Karşılık (Üçüncü Aşama)” kısmı Yeni Karşılıklar Yönetmeliği ile birlikte değişmiştir. TFRS 9 ile 2018 yılının başından itibaren bankaların finansal tablolarında özel karşılık kalemi bu yeni standart

kapsamındaki üçüncü aşama kısmı birlikte yer almaktadır. Bu grup içerisinde yer alanlar; tahsil imkanı sınırlı krediler, tahsili şüpheli krediler ve zarar niteliğindeki kredilerdir. Bu krediler ve özel karşılık, borç alan tarafın temerrüdü nedeniyle ayrılmış olduğu için ömür boyu zarar karşılığı tutarları olarak sayılır. TFRS 9 kapsamındaki özel karşılığın çalışma içerisinde mevcut olan 18 mevduat bankası için etkisi 10 adet banka için negatif (-) yönlü bir değişime sebep olmuştur. Ancak 5 banka için pozitif (+) yönde bir değişim yaratmıştır. Banka 3, Banka 7, Banka 11'in değerlerindeki artış kayda değerdir. Geriye kalan 3 banka için ise 2017-2018 değerleri finansal tablolara aynı girildiği için değişim tutarı 0'dır.

Diğer analiz edilen kapsam ise Tablo 17 ve Şekil 10'da TFRS 9 standardıyla değişen "Genel Karşılık (Birinci ve İkinci Aşama)" kısmıdır. Genel karşılık kalemi 2018 yılının başından itibaren TFRS 9 uygulayan bankaların finansal tablolarında karşılığı birinci ve ikinci aşamalardır. Bu genel karşılık bu iki aşama içerisinde yer aldığı için hem 12 aylık beklenen kredi zararı karşılığı hem de ömür boyu beklenen zarar karşılığı olarak sayılır. 1. Aşama için standart nitelikli krediler yer alırken 2. Aşama için ise yakın izlemedeki krediler yer alır. TFRS 9 ile bu karşılığın bankalara etkisi yapılan analiz sonucu 12 banka için pozitif (+) yönlü bir etki yarattığına rastlanmıştır. Bu kapsamda da Banka 2, Banka 7, Banka 11'de artmalar büyük tutardadır. 4 adet banka için (-) negatif yönde bir değişime neden olmuştur. Banka 8 ve Banka 9 için ise 2017-2018 değerleri finansal tablolara aynı girildiği için değişim tutarı 0 olarak gösterilmiştir.

Aşağıdaki Tablo 18, Tablo 19 ve Tablo 20'de incelenen kalemler bankaların finansal tablolarında yer alan konsolide kredi riskine ilişkin açıklamalar kısmından alınmıştır. Bu üç tablo "Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları" başlığı altında analiz edilmiştir. Bu risk tutarları bankaların finansal tablolarında iki kısım olarak ayrılmıştır. İlk kısım Krediler başlığı altında "Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama)" ve "Temerrüt (Üçüncü Aşama)" olarak incelenmektedir. Diğer ikinci kısım ise "Beklenen Kredi Zararı Karşılıkları (TFRS9)" olarak belirtilmiştir. Bu belirtilen üç kalemi aşağıdaki tablolarda finansal tablolarda yer alan sektörler göre analiz oranları gösterilmiştir. Bankaların finansal tablolarında sektörler; Tarım, Sanayi, İnşaat, Hizmetler ve Diğer olarak ayrılmıştır. Bu 5 sektörün her bir banka için TFRS 9 kapsamındaki aşamalarda ne kadar yüzde ile yer aldığı analiz edilmiştir.

Tablo 18’de ilk olarak “Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama)” kısmında yer alan sektörlerin çalışmada yer alan her bir mevduat banka için hangi oranda bir yüzdeler dilim kapsadığına bakılmıştır.

Tablo 18. Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları- Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama)

Bankalar	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Diğer	Toplam
Banka 1	0,25	15,91	23,74	38,07	22,03	%100
Banka 2	0,92	20,73	45,34	32,24	0,77	%100
Banka 3	22,83	14,11	26,83	34,15	2,08	%100
Banka 4	8,17	60,48	3,09	28,26	0,00	%100
Banka 5	0,15	18,09	15,45	49,16	17,15	%100
Banka 6	1,20	13,24	7,10	48,82	29,64	%100
Banka 7	6,97	12,57	17,33	41,42	21,71	%100
Banka 8	0,02	26,07	22,97	6,45	44,49	%100
Banka 9	0,00	55,77	36,44	3,60	4,19	%100
Banka 10	4,70	13,76	11,20	37,56	31,98	%100
Banka 11	11,40	19,19	19,96	47,11	2,34	%100
Banka 12	11,73	8,96	13,40	56,42	9,49	%100
Banka 13	1,76	57,62	2,04	32,82	5,76	%100
Banka 14	5,44	21,28	0,00	34,52	38,76	%100
Banka 15	0,39	35,93	4,85	25,10	33,73	%100
Banka 16	0,39	21,83	21,60	47,37	8,81	%100
Banka 17	0,70	47,22	11,59	28,39	12,10	%100
Banka 18	1,25	23,86	21,69	47,44	5,76	%100

“Kredi riskinde önemli artış (İkinci Aşama)” : kredi riskinde bir artış gösteren ve bankalar tarafından ilgili kredilere ömür boyu beklenen kredi zararı hesaplanan kısımdır. Bu TFRS 9’den önce finansal tablolarda “Tahsili gecikmiş krediler” olarak yer almaktaydı. 2018 yılının başından itibaren ise Kredi riskinde önemli artış (İkinci Aşama) olarak finansal tablolara geçmiştir. Yukarıdaki Tablo 18’de 2. Aşamadaki kredi

riskinde 10 adet bankada sektörler arasından ağırlıklı olarak en fazla artışlar hizmet sektöründe meydana gelmiştir. Daha sonra 5 banka da Sanayi sektöründe artış görülmüştür. “Diğer” başlığı altında geçen sektörde ise 2 adet banka için artış vardır. İnşaat sektöründe ise sadece 1 banka için artış meydana geldiği görülmüştür. Tüm sektörler arasına bakıldığında hiçbir bankada artış göstermeyen tek sektör ise Tarım’dır.

Tablo 19’da “Temerrüt (Üçüncü Aşama)” kısmında yer alan sektörlerin çalışmada yer alan her bir mevduat banka için hangi oranda bir yüzdelik dilim kapsadığına bakılmıştır.

Tablo 19. Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları- Temerrüt (Üçüncü Aşama)

Bankalar	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Diğer	Toplam
Banka 1	0,14	20,90	13,17	40,59	25,20	%100
Banka 2	1,98	34,31	21,88	36,89	4,94	%100
Banka 3	16,46	17,29	29,83	34,18	2,24	%100
Banka 4	24,25	48,68	26,94	0,12	0,01	%100
Banka 5	1,16	24,25	23,66	35,00	15,93	%100
Banka 6	2,44	9,12	8,31	46,48	33,65	%100
Banka 7	4,66	21,30	14,06	49,08	10,90	%100
Banka 8	2,04	25,72	1,28	63,23	7,73	%100
Banka 9	0,50	50,03	11,74	27,98	9,75	%100
Banka 10	3,70	15,45	9,08	31,66	40,11	%100
Banka 11	13,28	25,32	13,65	41,29	6,46	%100
Banka 12	14,12	18,40	7,32	35,56	24,60	%100
Banka 13	0,00	0,01	1,28	14,51	84,20	%100
Banka 14	6,98	20,15	0,00	48,51	24,36	%100
Banka 15	0,96	29,77	10,70	30,70	27,87	%100
Banka 16	1,25	39,43	12,83	35,84	10,65	%100
Banka 17	1,05	23,48	29,54	26,86	19,07	%100
Banka 18	2,37	20,14	11,18	36,59	29,72	%100

Temerrüt (Üçüncü Aşama): Bu kapsam finansal varlık temerrüt ettikten sonra ve ömür boyu beklenen kredi zararları tutarı ile muhasebeleştirilen kısımdır. Bu TFRS 9'dan önce finansal tablolarda “Değer düşüklüğüne uğramış krediler” olarak yer almaktaydı. 2018 yılının başından itibaren TFRS 9'un uygulanmasıyla Temerrüt (Üçüncü Aşama) adı altında geçmeye başlamıştır. Tablo 19'da Temerrüt (Üçüncü Aşama) için 12 adet bankada sektörler arasından ağırlıklı olarak en fazla artışlar hizmet sektöründe meydana gelmiştir. 3 bankada ise Sanayi sektöründe artış vardır. 2 bankada artış gösteren ise Diğer kapsamı altındaki sektördür. İnşaat sektöründe ise sadece 1 banka için artış meydana geldiği görülmüştür. Tüm sektörler arasında hiçbir bankada artış göstermeyen tek sektör Tarım'dır.

Tablo 20'de “Beklenen Kredi Zararı Karşılıkları” kısmında yer alan sektörlerin çalışmada yer alan her bir mevduat banka için hangi oranda bir yüzdeler dilim kapsadığına bakılmıştır.

Tablo 20. Önemli Sektörlere veya Karşı Taraf Türüne Göre Muhtelif Bilgilere İlişkin Analiz Sonuçları- Beklenen Kredi Zararı Karşılıkları

Bankalar	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Diğer	Toplam
Banka 1	0,18	22,66	15,16	33,00	29,00	%100
Banka 2	2,30	43,40	9,94	40,29	4,07	%100
Banka 3	16,08	17,96	25,29	37,93	2,74	%100
Banka 4	22,25	50,16	23,63	3,88	0,08	%100
Banka 5	1,28	32,13	9,71	37,02	19,86	%100
Banka 6	1,87	11,12	8,63	45,46	32,92	%100
Banka 7	5,35	19,33	16,62	39,54	19,16	%100
Banka 8	0,02	22,23	24,31	51,50	1,94	%100
Banka 9	0,22	45,94	31,13	18,36	4,35	%100
Banka 10	2,82	18,72	8,07	32,91	37,48	%100
Banka 11	9,42	24,01	17,06	44,99	4,52	%100
Banka 12	8,18	14,15	5,72	52,52	19,43	%100
Banka 13	2,62	24,97	3,04	28,72	40,65	%100
Banka 14	6,41	19,49	0,00	47,87	26,23	%100
Banka 15	0,74	32,04	7,46	28,53	31,23	%100

Banka 16	1,19	39,74	14,35	35,44	9,28	%100
Banka 17	1,03	28,52	19,25	32,21	18,99	%100
Banka 18	2,07	20,30	11,11	38,93	27,59	%100

Tablo 20’de Beklenen Kredi Zararı Karşılıkları olarak finansal tablolarda yer alan bu kapsamda ise 11 adet bankada sektörler arasından ağırlıklı olarak en fazla artışlar hizmet sektöründe meydana gelmiştir. Hizmet sektöründen sonra en fazla artış gösteren 5 bankada sanayi sektörüdür. 2 banka da ise Diğer kapsamı altında geçen sektör artış göstermiştir. Tüm sektörler arasından hiçbir bankada artış göstermeyen sektörler İnşaat ve Sanayi’dir.

Bu üç tablo için 5 sektör arasından en büyük dağılımı gösteren hizmetler sektörü olmuştur. Hizmetler kapsamı içerisinde yer alan sektörler şunlardır: enerji, otomotiv, güvenlik, perakende, telekomünikasyon ve iletişim hizmetleri, havaalanı ve liman hizmetleri, turizm gibi birçok hizmet sektörüdür. Fakat sektörler arasından en az dağılım gösteren Tarım sektörü olmuştur. Günümüz ekonomisi açısından da bahsi geçen sektörler arasından hizmetler sektörü ön planda olduğu için en büyük payı aldığı görülmektedir. Diğer sektörler arasından Tarım sektörü için bugünkü ekonomiye bakıldığında tarım yerine sanayileşmeye doğru gidilmesinden dolayı payı gittikçe azalmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren finansal araçlara sahip tüm kuruluşların mevcut TMS 39 standardının yerini alan TFRS 9 standardı uygulamasının etkisi araştırılmıştır. Bu standartlar arası değişim; süreç, faaliyetler, karar alma ve en nihayetinde finansal tablolar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. TFRS 9 standardının gelmesi ile birlikte bazı değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimler; finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesi, değer düşüklüğü karşılığındaki kapsamlar ve finansal riskten korunma muhasebesine ilişkin koşullardır. Bu standartta belirtilen yeni kalemlerin gelmesi ile finansal sisteme etkisi önemli olacaktır.

Bu çalışmada, TFRS kapsamında meydana gelen değişikliklerin bankaların finansal tablolarına etkisi araştırılmıştır. Türkiye’de faaliyet gösteren 32 adet mevduat bankası arasından bu çalışma için uygun verilere sahip bankalar seçilmiştir. Bu mevduat bankalarından bağımsız denetimden geçmiş konsolide finansal tablolara sahip 18 adet banka yer almaktadır. 18 adet bankanın finansal tablolarından alınan verilere yatay analiz hareketli baz yıl yöntemi kullanılarak inceleme yapılmıştır. Bu yapılan çalışmanın amacı 18 adet mevduat bankasının 2017 dönem sonu verileri ile 2018 dönem başı açılış verilerine göre yapılan analiz sonucu TFRS 9 standardının bankaların ilk uygulamada finansal tablolarına ne yönde bir etki yarattığı araştırılmıştır.

Bu çalışmada bankaların TFRS 9 kapsamına uygun verileri arasından seçilen kalemlerden ilki finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesidir. Bu kalem içinde finansal tablolarda menkul kıymetlere ait “kar veya zararda gerçeğe uygun değer”, “itfa edilmiş maliyet”, “diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer” olarak üç sınıflandırmanın verilerine göre analiz yapılmıştır. TFRS 9 standardının bu üç sınıflandırmanın her banka için yüzdesel değişim sonuçları verilmiştir. Kar veya zararda gerçeğe uygun değer kapsamında bankaların verilerine göre yüzdesel azalmalar daha küçük bir tutarda olduğu tespit edilmiştir. Fakat artışlar daha büyük bir tutarda değişime neden olduğunu göstermektedir. Diğer kapsamlı gelir yoluyla gerçeğe uygun değer kapsamının ise çoğu banka için etkisi negatif yönde bir yüzdesel değişim olmuştur. İtfa edilmiş maliyette ise tam tersi bankaların çoğunluğunda pozitif yönlü bir değişime neden olmuştur.

Çalışma için bankaların finansal tablolarından seçilen diğer ikinci kalem ise TFRS 9 standardındaki en önemli değişiklik olan değer düşüklüğü karşılığıdır. Bu değer düşüklüğü karşılığı 3 aşamalı bir modeldir. Bu aşamalardan 1. ve 3. Aşama kredilerin çoğu bankada etkisi negatif yönde olmuştur. Fakat 2. Aşama kredilerin etkisi yüzde %80'ne yakın bankada pozitif yönde olmuştur. TFRS 9'daki en önemli değişiklik olan değer düşüklüğü aşamalarından en belirgin artışı ve yüzdesel değişimi gösteren 2. Aşamadaki krediler olmuştur. Gayrinakdi kredilerdeki aşamalarda oluşan değişimler ise 1. ve 2. Aşamaların bankalara etkisi pozitif yönde olmuştur. Ancak 3. Aşama ise tam tersi bankaların çoğunluğunda negatif yönlü bir etkiye neden olmuştur.

Diğer bir araştırılan analiz ise Yeni Karşılıklar Yönetmeliği içerisindeki “Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama)” ve “Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama)” dır. Bu iki karşılığın çalışma kapsamındaki mevduat bankalarından alınan verilerle nasıl bir etki oluşturduğu analiz edilmiştir. Bu analiz ile, bankaların çoğunluğunda Özel Karşılıklar (Üçüncü Aşama) kapsamının negatif yönde etkisi daha fazla olmuştur. Fakat Özel Karşılıklar için pozitif yönde değişim gösteren bankalarda değişim yüzde tutarları daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Genel Karşılıklar (Birinci ve İkinci Aşama) ise tam tersi pozitif yönde etkisi daha fazla olmuştur.

Son olarak TFRS 9 kapsamında bankaların finansal tablolarından kredi riskinde sektörel olarak dağılım oranları bakılmıştır. Bankaların finansal tablolarında sektörler; Tarım, Sanayi, İnşaat, Hizmetler ve Diğer olarak ayrılmıştır. Bu sektörler Kredi Riskinde Önemli Artış (İkinci Aşama)” ve “Temerrüt (Üçüncü Aşama)”, “Beklenen Kredi Zararı Karşılıkları (TFRS 9)” kapsamaları için dağılımlarına bakılmıştır. Bu üç kapsam içinde 5 sektör arasından en büyük dağılımı gösteren hizmetler sektörü olmuştur. Fakat sektörler arasından en az dağılım gösteren Tarım sektörü olmuştur.

Sonuç olarak, bu çalışmada TFRS 9 standardı kapsamı içinden seçilen tüm bu kalemler altında yapılan analiz sonuçları ile bankalara olan etkileri detaylı olarak analiz edilmiştir. Bu etkiler her banka için farklı yönde bir etkiye neden olmuştur. TFRS 9 kapsamı bankalara yeni girmiş bir kapsam olduğu için etkileri daha yavaş yavaş belli olacaktır. Bu yüzden banka kurullarının ve üst düzey yöneticilerinin daha bilinçli kararlar almaları, karşılıkları önceden önlemler olarak yönetmeleri ve mevcut stresli koşullar olduğu takdirde riski azaltmak için ileriye dönük stratejik kararlar almaları gerekecektir.

KAYNAKÇA

- Akbank, (2018). 31 Aralık 2018 Tarihi İtibarıyla Hazırlanan Kamuya Açıklanacak Konsolide Finansal Tablolar, Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar ile Bağımsız Denetim Raporu, https://www.akbank.com/tr-tr/Documents/3122018_Akbank_Konsolide_Finansal_Tablolar_ve_Dipnotlar.pdf. (Erişim Tarihi: 20/03/2019).
- Akgemci, A. (2014). Finansal Borçlanma Araçlarının TFRS 9 Kapsamında Değerlemesi ve Vergi Yasalarının Değerleme Hükümleriyle Karşılaştırılması, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, SBE, , Ankara.
- Albaraka, (2018). Albaraka Türk 2018 Faaliyet Raporu, <https://www.albaraka.com.tr/assets/tr/pdf/yatirimci-iliskileri/Albaraka-Turk-2018-Faaliyet-Raporu.pdf>. (Erişim Tarihi:20/03/2019).
- Alternatifbank, (2018). Alternatifbank 2018 Faaliyet Raporu, https://www.alternatifbank.com.tr/media/6144/alternatifbank_2018_fr_tr_1103.pdf. (Erişim Tarihi: 20/03/2019).
- Aspden, G. (2016). Financial Instruments Impairment under IFRS 9, [file:///C:/Users/Hp/Downloads/MrGavinAspdenDirectorofPricewaterhouseCoopersAcademyintheMiddleEast%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Hp/Downloads/MrGavinAspdenDirectorofPricewaterhouseCoopersAcademyintheMiddleEast%20(2).pdf). (Erişim Tarihi: 18.10.2018).
- Avcı, G. (2016a). Bankacılık Sektöründe Beklenen 6 Değişiklik, <https://www.finansgundem.com/haber/bankacilik-sektorunde-beklenen-6-degisiklik/1052787>. (Erişim Tarihi: 19/10/2018).
- Avcı, G. (2016b). IFRS 9 ve Basel III'ün Kredi Karşılıkları Yönünden Karşılaştırılması, *The Future of Banking*. <https://thefutureofbanking.wordpress.com/2016/02/14/ifrs-9-basel-3-kredi-karsiliklari/>. (Erişim Tarihi: 19/10/2018).
- Avul, E. (2018). TFRS 9 Kapsamında Finansal Araçlara İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılıkları ve Bankacılık Sektöründeki Uygulaması, *Kamu Gözetimi Kurumu*. https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumlari/1139/TBB_Sunum_28_subat.pdf. (Erişim Tarihi: 10/10/2018).

- Aytürk, Y. (2016). UFRS 9 Finansal Araçlar Kapsamında Yeni Değer Düşüklüğü Modeli ve Bankacılık Sektörüne Etkileri/New Impairment Model Within The Context Of IFRS 9 Financial Instruments And Its Effects On Banking Industry. *Mali Çözüm Dergisi*, 26, 133.
- Bal, E. Ç. (2013). Türkiye Finansal Raporlama Standardı-9" Finansal Araçlar" Standardına Göre Finansal Araçların Sınıflandırılması ve Uygulama Örnekleri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 47-63.
- Bankacılık ve Denetleme Kurulu, <http://www.bddk.org.tr/Kuruluslar-Kategori/Bankalar/1>. (Erişim Tarihi:02/03/2019).
- Biçer, S. Ö., (2016). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uyarınca Finansal Araçların Ölçümü Ve Muhasebeleştirilmesi, *Muhasebe ve Denetim Dünyası*.
http://www.kgkuzder.org.tr/upload/files/4_Seyra_ozge_Bicer_132016.pdf
f. (Erişim Tarihi: 11/05/2018).
- Büyük, M. (2019). TMS-TFRS Nedir?, <https://www.tnbakademi.com/post/tms-tfrs-nedir>. (Erişim Tarihi: 12/03/2019).
- Ceran, Y., ÖZ, M. (2014). TMS-32, TMS-39 VE TFRS-7, TFRS-9 Kapsamında Finansal Araçlar: Sunum, Muhasebeleştirme, Ölçüm Ve Açıklamalar Standardına İlişkin Bir İnceleme, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(28), 227-259.
- Charles, T., Shipilov, A., O'Donnell, B. (2017). The Challenges of Implementing IFRS 9-Impairment, Global Risk Institute, [file:///C:/Users/Hp/Downloads/GRI_Paper-Challenges-of-Implementing-IFRS-9-FINAL-UPDATE%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/Hp/Downloads/GRI_Paper-Challenges-of-Implementing-IFRS-9-FINAL-UPDATE%20(9).pdf). (Erişim Tarihi: 15/04/2018).
- Çağlar, O., Ocakverdi, E. (2016). IFRS-9 ve İleriye Dönük Bakış: Makroekonomik Model Çerçevesi, <https://www.slideshare.net/erenocak/ifrs9-ve-leriye-dnk-bak-makroekonomik-model-erevesi>. (Erişim Tarihi: 15/04/2018).
- Düzenleme, B., & Kurumu, D. (2004). Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 18 sayılı Tebliğ, *Ankara: Resmi Gazete (25551 sayılı)*.
http://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/mevzuat_0055.pdf.
(Erişim Tarihi: 05/05/2018).

- Düzenleme, B., & Kurumu, D. (2006). Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. *Ankara: Resmi Gazete (26333 sayılı)*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061101-9.htm>. (Erişim Tarihi: 01/05/2018).
- Düzenleme, B., & Kurumu, D. (2016) . Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, *Ankara: Resmi Gazete (29750 sayılı)*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160622-3.htm>. (Erişim Tarihi: 05/05/2018).
- Düzenleme, B., & Kurumu, D., (2017). Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, *Ankara: Resmi Gazete (30186 sayılı)*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170920M1-3.htm>. (Erişim Tarihi: 05/05/2018).
- Elitaş, (2012). *Muhasebe Uygulama Açısından TMS-TFRS'ye Geçiş Rehberi*, 1. Baskı, Gazi Kitapevi.
- Erol, M., & Aslan, M. (2017). Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarının Gelişmesi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (12), 55-86.
- Fındık, H., (2016). Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde Finansal Varlıkların Muhasebeleştirilmesi. *Journal of Accounting & Finance*, (69).
- Fidan, M. M. (2018). IFRS 9 Finansal Araçlar Standardına Göre Satın Alındığında veya Oluşturulduğunda Kredi-Değer Düşüklüğüne Uğramış Finansal Varlık Yaklaşımına İlişkin Derleme Çalışması. *Maliye Finans Yazıları*, (109).
- Fidan, M. M., (2019). Ticari Alacaklarda Değer Düşüklüğü-TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının Basit Yaklaşımı ve Vergi Usul Kanunu Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81).
- Gornjak, M., (2017). Comparison of IAS 39 and IFRS 9: The Analysis of Replacement. *International Journal of Management, Knowledge and Learning*, 6(1), 115-130.

- Gökgöz, A., (2019). TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı Çerçevesinde Ticari Alacaklara İlişkin Beklenen Kredi Zararlarının Tespiti ve Muhasebeleştirilmesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 5(2), 163-178.
- İşseveroğlu, G. (2014). Tms 39 Kapsamında Finansal Varlıkların Sınıflandırılması Ve Değerlemesi: Borsa İstanbul 100 Endeksindeki Şirketlerin Uygulamaları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(21), 87-106.
- Kaya, G. A. (2014). Türkiye’de Finansal Araçlarla İlgili Yasal Düzenlemelerdeki Farklılıklar Ve Finansal Araçların İşletme Bilançolarındaki Yeri. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, (24), 571-594.
- Kiraz, T., (2013). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Finansal Varlıklarının IFRS-9 Çerçevesinde Sınıflandırılması, *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü*.
- Muhasebesitesi, (2014). Karşılaştırmalı Tablolar Analizi, <http://www.muhasibesitesi.com/karsilastirmali-tablolar-analizi.html>. (Erişim Tarihi:28/04/2019).
- Özulucan, A., Arslan, S., Keleş, D., (2017). Menkul Kıymetlerin TMS 39 ve TFRS 9 Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 235-249.
- PWC, (2015). “Yeni Finansal Araçlar Standardı” Beklenen Kredi Zararı Nedir?, <https://www.pwc.com.tr/tr/services/ufrs/pdf/ufrs-9-beklenen-kredi-zararlari.pdf>. (Erişim Tarihi: 25/02/2018).
- PWC, (2015). “Yeni Finansal Araçlar Standardı” Finansal Sektörü Nasıl Etkileyecek?, <https://www.pwc.com.tr/tr/services/ufrs/pdf/ufrs-9-yayini-finansal-araclar-siniflandirma-ve-olcmet.pdf>. (Erişim Tarihi: 25/02/2018).
- Saltoğlu, M., (2016). UFRS 9 ve Beklenen Kredi Zarar Modeli, *World of Accounting Science*, 18(1).
- Subramanyam, K.R., Wild, J. (2014). *Financial Statement Analysis*. 11th Edition, McGrwan Hill.

- Taşkın, C., Turanlı, M., (2019). TFRS 9 ve Temerrüt Olasılığı Modellemesi, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 8(1), 273-284.
- TFRS 9 Finansal Araçlar (2017): Finansal Araçlar: http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TFRS/TFRS_9_2017%20Surumu.pdf. (Erişim Tarihi: 02/05/2018).
- TMS 24 Finansal Araçlar (2017): İlişkili Taraf Açıklamaları: http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%B Crkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2017Seti/3-TMS/TMS_24_2017.pdf. (Erişim Tarihi: 12/05/2018).
- TMS 39 Finansal Araçlar (2016): Muhasebeleştirme Ve Ölçme: <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%B Crkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS39.pdf>. (Erişim Tarihi: 02/02/2018).
- Yasalar, T.C., (2017). 7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, *Ankara: Resmi Gazete (30261 sayılı)*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171205-12.htm>. (Erişim Tarihi: 10/05/2018).
- Toner, E., (2016). Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz), <https://slideplayer.biz.tr/slide/8658729/>. (Erişim Tarihi: 01/05/2019).
- Topuz, G., (2017). Banka ve Sigorta Şirketleri Vergi Hesabında TFRS 9 ve Hazine Genelgesi Etkisi. <http://gorkemtopuz.com/banka-ve-sigorta-sirketleri-vergi-hesabinda-tfrs-9-ve-hazine-genelgesi-etkisi/>. (Erişim Tarihi: 13/05/2018).
- UFRS 9 Finansal Araçlar, (2016). Tüm Standart - home.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/tr-financial-instruments.pdf. (Erişim Tarihi: 05/02/2018).
- UFRSTÜRK, (2013). UFRS'nin Gelişimi, <https://ufrsturk.wordpress.com/2013/03/09/ufrsnin-gelisimi/>. (Erişim Tarihi: 06/01/2019).
- Yılmaz, B., (2007). Muhasebe Standartlarının Oluşumu ve Uygulanma Alanı, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 139-153.

EK 1: Analiz Kapsamındaki Bankaların Web Adresleri

	ŞİRKET ADI	SEKTÖR	WEB SİTE
1.	AKBANK T.A.Ş.	BANKACILIK	https://www.akbank.com/tr-tr/Documents/3122018_Akbank_Konsolide_Finansal_Tablolar_ve_Dipnotlar.pdf
2.	ALTERNATİFBANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.alternatifbank.com.tr/media/5981/konsolide-alternatifbank-3112-1.pdf
3.	ANADOLUBANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.anadolubank.com.tr/images/uploads/files/2019-doc/anadolubank-konsolide-31-12-2018-final.pdf
4.	ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.	BANKACILIK	https://www.atbank.com.tr/documents/ATBANK1218CONSTR.PDF
5.	BURGAN BANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.burgan.com.tr/tr/Documents/BURGANBANK-31_12_2018-BDDK-KONSOLIDE_FV_SIGNED.pdf
6.	DENİZBANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.denizbank.com/yatirimci-iliskileri_pdf/finansal-bilgiler/2018/denizbank-as-31122018-konsolide-

			finansal-tablolar-ve-dipnotlar.pdf
7.	FIBABANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.fibabanka.com.tr/docs/default-source/mali-tablolar/bddk-mali-tablolar/konsolide-olan/fibabanka-bddk-konsolide-dipnotlar-31122018.pdf?sfvrsn=f4c370bd_4
8.	HSBC BANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.hsbc.com.tr/medium/document-file-2059.vsf
9.	ICBC TURKEY BANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.icbc.com.tr/tr/images/temp/ICBC%20Turkey%20Konsolide%2031.12.2018%20FT%20ve%20Dipnotlar.pdf
10.	QNB FİNANSBANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.qnbfiansbank.com/medium/document-file-2253.vsf
11.	ŞEKERBANK T.A.Ş.	BANKACILIK	https://www.sekerbank.com.tr/docs/default-source/yatirimciurleri/%C5%9Fekerbank-31-12-2018-konsolide-dipnotlar
12.	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.	BANKACILIK	https://www.ziraatbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri-ZB/finansal-bilgiler/DenetimRaporuMaliTablo/denetim-raporu

			konsilde-31122018.pdf
13.	TURKISH BANK A.Ş.	BANKACILIK	https://www.turkishbank.com/tbtuploads/2019/03/Turkishbank-BDDK-Konsolide-Rapor_31122018_final.pdf
14.	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.	BANKACILIK	https://www.teb.com.tr/upload/PDF/ceyreksonuclari2018/yeni/TEBNK_konsolide_31122018_final_imzasiz.pdf
15.	TURKIYE GARANTI BANKASI A.Ş.	BANKACILIK	https://www.garantiinvestorrelations.com/tr/images/pdf/31.12.2018_BDDK_Konsolide_TR_Rapor.pdf
16.	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	BANKACILIK	https://www.halkbank.com.tr/yatirimci-iliskileri/images/channels/finansal_tablo_bagimsiz_rapor/2018/son_2018/aciklama_konsolide_2018_4_ceyr ek.pdf
17.	TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	BANKACILIK	file:///C:/Users/Hp/AppData/Local/Temp/Rar\$DIa0.545/ISBTR-Kons-31-12-2018.pdf
18.	TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	BANKACILIK	file:///C:/Users/Hp/AppData/Local/Temp/Rar\$DIa0.030/VAKBN%20KONS-1218.pdf